

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Дани Светог Јована Владимира

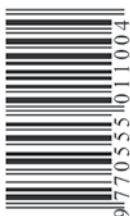

Број 1182 Цена 90 динара 2.5 KM 15. јун 2016. године

У овом броју:

| О Светом и Великом Сабору Православне Цркве | Задужбина српског краља |
Васељенски светитељ | Свети Јован Владимир | Путин на Светој Гори | Поводи:
реаговања на Вербићев обрачун са веронауком | Образовање је кључно | Јосиф
вођен руком Божијом | И кад је рат – ваља живети | Печатњак кнеза Лазара |
Водич за анахореткиње | Личност и морал | Књига чуда |

ISSN 0555-0114

О Светом и Великом Сабору Православне Цркве

Порука Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве поводом сазивања Светог и Великог Сабора на Криту, о празнику Свете Тројице, од 17. до 27. јуна текуће године

Свети Архијерејски Сабор
Српске Православне Цркве
Бр. 62/зап. 164
25. мај 2016. године
у Београду

Порука Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве Првојерарсима и Свештеним Синодима помесних Православних Цркава

У данима најрадоснијег хришћанског Празника, који сваког човека и сву творевину испуњава саборним смислом и благовешћу спасења у Христу, поздрављамо сазивање аутокефалних Православних Цркава на Свети и Велики Сабор, који ће, ако Бог да, бити одржан у Православној академији на Криту о Педесетници, од 17. до 26. јуна 2016. године.

У братској љубави, са одговорношћу и великим надама размишљајући о овом Светом и Великом Сабору за време саборског заседања наше помесне Цркве, подсећамо себе и друге на то да Црква Православна јесте *Сабор*, од Бога сазван у Христу и Његовим Духом надахнут, као што је то био и Сабор светих апостола, који је за своје руководство имао речи: „Изволи се Духу Светом и нама“ (Дела ап. 15, 28). Радујемо се почетку Светог и Великог Сабора на празник Силаска Светог Духа пошто он јесте и треба да буде *свештодуховски, њедесетнички* догађај заједнице (κοινωνία) Цркава. Сабрани да „сагласно славимо Свесветога Духа“, ми верујемо да онде где је Црква, тамо је и Дух Божји; и где је Дух Божји, онде је и Црква и свака благодат, а Дух је истина“ (свети Иринеј Лионски, *Против јереси* 3, 2, 4, 1).

Са овом свешћу о величини и значају Сабора, ми се са свештеним трепетом питамо да ли предстојећи Сабор испуњава критеријуме и меру истинских Сабора из историје Православне Цркве. Питамо се такође да ли ће Сабор изразити јединство Цркве Христове у Духу Светоме, на славу Бога Оца, оно јединство које стално сведочимо и призивамо у светој Литургији: „Измоливши јединство вере и заједницу Светога Духа...“ Подсећамо себе и друге: то јединство јесте конкретно јединство по слици Свете Тројице (Јов. 17, 21), јединство Тела Христовог, „благовољењем Оца... заједништвом Духа Светога“. То је јединство у Једноме Христу као Једној и Јединој Глави богочовечанског Тела Цркве као *Дома Очевог, Обишалиишиа Духа Свештога и Тела Христиа Сјасишеља*.

Удубљујући се мислима и осећањима у тему предстојећег Сабора, ми се са разлогом питамо да ли и у којој мери припремљени Сабор изражава *Једну, Свету, Саборну и Ајосћолску Цркву* (како исповедамо у Символу вере). Стога, свестан историјског значаја овог Великог Сабора за сведочење и мисију Цркве Православне у савременом свету, Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве по питању састава темa и правилника о раду Светог и Великог Сабора износи пред Предстојате-

ље и Свештене Синоде помесних Православних Цркава своје следеће ставове:

1. По питању усвојеног *Правилника* организације рада Светог и Великог Сабора Православне Цркве, сматрамо да се њиме уводи пракса непозната досадашњим саборима Православне Цркве, понајвише због неједнакости и неравноправности свих епископа на Сабору. Не препознајемо у њему вековно живо саборско Предање сазивања, председавања на Сабору, одржавања Сабора и руковођења њиме. Нико у историји није Сабору унапред одређивао и прописивао правилник рада него је то сaм Свети Сабор својом саборношћу остваривао. Могао би се стећи утисак да се наглашавањем извесних „права“ сазивања и председавања Сабор ставља у функцију једнога човека, па макар он био и први. А свети апостол Павле поручује: „Чашћу чините једни друге већима од себе“ (Римљ. 12, 10). Уколико се овим Правилником унапред предвиђа и контролише саборски рад, мало простора ће бити остављено за слободу чланова Сабора у Духу Светом и за оно што су апостоли изразили речима: „Изволи се Духу Светом и нама“ (Дела ап. 15, 28).

2. Наведене слабости овог Правилника воде нас питању о улози и статусу епископа на Сабору. Да ли су епископи на Сабору учесници или посматрачи? Осим неоправданог ограничавања броја учесника Сабора, сматрамо да је неоправдано и то што сви епископи немају право гласа. Ми верујемо да право гласа није у супротности са прокламованим начелом консензуса (чему, по правилу, претходе консултације) и држимо да се слободним и одговорним гласањем епископа не би спутавало једногласно сведочење Православне Цркве у славу Бога у Тројици слављенога. Саборско Предање Једне Цркве подразумева право гласа сваког епископа на сабору, од регионалног до васељенског. Овај Сабор је прилика да се многобројност помесних Цркава (већине од њих) пројави на радост Мајке Цркве, – првостолне Цркве Константинопоља, – као и Мајке свих Цркава, Сионске Цркве.

3. С обзиром на то да је питање општења међу аутокефалним Црквама од пресудног значаја за мисију Православне Цркве у свету, сматрамо да је потребно да се размотри тема *аутокефалије*, на чему је наша Црква непрекидно инсистирала. Овај Сабор има довољно богословских и пастирских мотива да констатује да данас постоји четрнаест аутокефалних Цркава и да је то довољно да се потврди њихов статус. Осим тога, на досадашњим саборским припремама до детаља је обрађена тема аутокефалије, као и начин њеног проглашавања, осим начина потписивања. Стога је сасвим оправдано и целисходно да оно што је деценијама рађено и урађено управо на Светом и Великом Сабору буде прихваћено и проглашено.

4. Исповедајући јединство и непрекинуто *саборско Предање* Православне Цркве, ми сматрамо да није тачно да у Православној Цркви током дугих векова није било сабора; премда стоји да у новијим вековима нисмо држали ниједан свеправославни или свеопшти сабор. Имајући у виду њихову догматско-еклисиолошку важност и општеправославну прихваће-

ност, наша помесна Црква предлаже да се потврди *васељенски* значај Светог Сабора из 879/880. године у време светог Фотија Цариградског, као и да се потврди исихастички Сабор из 1351. године. Предлажући саборско признање ових Светих Сабора, имамо у виду реч светог Максима Исповедника: „Благочестиво правило Цркве зна као свете и потврђене Саборе оне које је потврдила правилност догмата”.

5. У духу одлуке свих најсветијих помесних Православних Цркава да је свака од њих позвана да активно и непрекидно учествује у саборском догађају Цркве, изражавамо став да су шест припремљених текстова у основи добри, али да захтевају допуну и дораду како би били усклађени са захтевима живота и мисије Цркве. Текст *О мисији Цркве у савременом свету* потребно је обогатити Јеванђељем, то јест сотириолошким и космолошким димензијама спасења, а поводом текста *О односу са хришћанским светом* сматрамо да крајње снисходљиви став према другим религијама не треба да пригуши свест о потреби *евангелизације* овога света. Истичемо да питање дијаспоре треба решавати саборно, договорно и свеправославним консензусом, под председништвом Првојерарха Константинопољског, али уз равноправно учешће сапрестолника, православних Првојерараха, и њихових Свештених Сабора.

Коначно, али не и последње: Свети и Велики Сабор Православне Цркве јесте и позив свима на покајање, сходно Христовој поруци: „Испунило се време и приближило се Царство Божје: Покајте се и верујте у Јеванђеље!” (Марк. 1, 15). Тако ће овај Свети и Велики Сабор Православне Цркве бити обнова и потврда живе, истините и спасоносне вере, „једном предате светима“ (Јуда 3), и потврдиће истинску богочовечанску васељенскост (икуменичност) Православља у времену и простору јер је „Исус Христос исти јуче, данас и довека“ (Јевр. 13,8).

Архиепископ и његови, Митрополити београдско-карловачки и

Патријарх српски Иринеј

Председник Светиој Архиепископској Синоди

* * *

**Синодско писмо Српске Православне Цркве
Његовој Светости Васељенском Патријарху
г. г. Вартоломеју, чији је текст достављен и
свим Предстојатељима Православних Цркава
и њиховим Свештеним Синодима**

Свети Архиепископски Синод
Српске Православне Цркве
Бр. 793, 6. јун 2016. године
у Београду

Његовој Светости

**Архиепископу Цариграда, Новог Рима, и Васељенском
Патријарху Господину господину Вартоломеју
Константинопољу**

Предмет: Свети и Велики Сабор

Христос воскрес! Најсветији Архиепископе Цариграда, Новог Рима, и Васељенски Патријарше, љубазни у Христу брате и саслужитељу Наше смерности, го-

сподине Вартоломеје, Вашу уважену Светост братски у Господу целивајући, најтоплије поздрављамо.

Сматрамо да је сувишно да наглашавамо са коликом је надом, искреном преданошћу и доприносом, по мери наше моћи, наша Црква учествовала у припреми Светог и Великог Сабора Православне Католичанске Цркве.

Узевши, међутим, у обзир:

1. незадовољство и критичке примедбе одређених помесних Цркава у погледу појединачних, у предсаборском периоду припремљених текстова;

2. неопозиву одлуку Антиохијске и Бугарске Патријаршије да се уздрже од учешћа на Сабору;

3. проблеме у односима и општењу међу Црквама (Јерусалим — Антиохија због Катарја; заоштравање односа између нас и Румунске Патријаршије, које се већ тешко може превазићи, због антиканонског упада исте у Источну Србију и оснивања онде паралелне епископије, што води ка прекиду литургијског и канонског општења двеју суседних сестринских Цркава уколико не буде стављена тачка на горе описано понашање, и тако даље), уз перспективу да ови проблеми не буду расправљани и решени на Сабору него да буду одложени за послесаборски период, као да било која комисија може бити орган виши од свеправославног Сабора, и

4. одсуство воље код наше Мајке Цркве Константинопољске да бар један од предлога наше Цркве (као што је дискусија о аутокефалности, о праву архиепископа да гласају на Сабору, о третирању сабора деветог и четрнаестог века као већ васељенских у свести и пракси Православне Цркве, и неки други, можда од мањег значаја) буде уврштен у тематику и дневни ред Сабора, докле нас обавезују ставови Светог Архиепископског Сабора наше Цркве, званично формулисани како пре две године тако и недавно, крајем протеклог месеца маја,

приморани смо са жалошћу — али уједно и са пуним осећањем своје пастирске и, уопште, црквене одговорности — да обавестимо Вашу драгу и уважену Светост и Ваш Свети и Свештени Синод да, будући да све ово јесте овако, наша Црква осећа тешкоћу да учествује на сазваном Светом и Великом Сабору и предлаже његово одлагање на неко време, с тим што би се наше скоро, уз помоћ Божју, сабрање на Криту сматрало за предсаборско међуправославно саветовање у циљу допунске припреме Сабора и побољшања његових текстова, или, највише, као почетна фаза читавог саборског процеса, који треба довршити у продужетку, у следећој фази, након што буду уклоњене несугласице и буду постигнуте и једномислије и консензус Цркава. На тај начин, уз помоћ Божју, плод Сабора ће бити сведочење непорочне вере наше, одговор о нади која је у нама и порука спасења у Христу, упућена свима, и онима који су нам близу и онима који су далеко од нас, а нипошто, не дај Боже, ницање нових непожељних и штеточинских раскола и парасинагога под изговором лажно наречене ревности и тобожњег очувања Православља.

С тим у вези остајемо

Ваше Светости смерни у Васкрсломе Христу
брат и саслужитељ

Архиепископ и његови, Митрополити београдско-карловачки и

Патријарх српски Иринеј

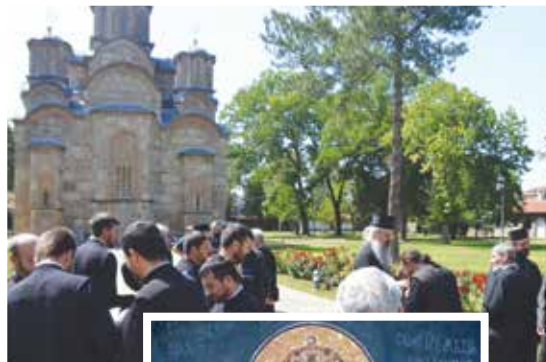
Председник Светиој Архиепископској Синоди

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО

и тако покуšati da црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа.

Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Фотографије: eparhija-prizren.com
и Википедија

Грачаничка повеља је проглас који је донео српски краљ Стефан Урош II Милутин Немањић (1282–1321) године 1321, којом оснива и дарива манастир Грачаницу. У *Повељи* су побројани сви поседи на Косову и у непосредној близини Приштине, са тачним међама, које је даривао Грачаници, а у неким случајевима дата су и имена зависних сељака који су дужни да раде на манастирском имању. *Повеља* је исписана у надвратку ћаконикона Цркве Успења Пресвете Богородице у Грачаници.

Манастирски Црква Успења Богородице у Грачаници, задужбина краља Милутина, саграђена је у другој деценији XIV века. Изведена у форми петокуполне грађевине са основом у облику уписаног крста, грачаничка црква спада у врхунска архитектонска остварења епохе. Средином XIV века дозидана је спољна припрата. Михаило и Евтихије, чувени сликари из Солуна, завршили су живописање до 1321. године. У централној куполи, испод слике Христа Сведржитеља, представљени су Небеска литургија, пророци и јеванђелисти. У наосу су циклуси великих празника, Христових страдања, чуда и парабола, Христових посмртних јављања, сцене из живота Богородице, Св. Николе и Менолог. У олтару су евхаристичке и старозаветне теме. Милутин и његова жена Симонида, византијска принцеза, насликани су као владари по милости Божијој, јер им анђели с неба доносе круне. У припрати је насликана Лоза Немањића и Страшни суд, док су у спољној припрати сачувани фрагменти фреска сликани у XIV веку и два столећа касније, око 1570. године. Поред композиција из циклуса Васељенских сабора, Богородичиног акатиста и Крштења, ту су портрети српских архиепископа и патријараха и представа сахране грачаничког Митрополита Дионисија. Грачаничка ри-

Учини нам се, као да се и сама Грачаница потреса, и као да из темеља, сводова, помоста и дворишта њена, устају и подижу се подгробне кости српске, стварају се у светле и прозрачне, свете и узвишене облике; облике типа и народности српске; облике правих вајкадашњих и од неколико десетина тисућних година Срба. На један једити мах, на један једити миг, на један једити тренутак, навлаче се на њих навлаке свију мука и патња, натурују се облаци прозрачни и провидни свију невоља и јада, свега ојађеног, црног, чемерног, окајаног, очајничког, ужижујућег, постиђујућег, срамоћећег и мртвога – и на један једити мах тробојна света прастара српска прозрачност... повраћа сву красоту, сву дивоту, сву небесну лепоту, које у себи садржавају тробоје дивне и свете српске...

М. С. Милојевић, Путопис дела љаве – Старе Србије,
II. свеска, Београд 1872. г.

зница страдала је у пожарима између 1379–1383. године. У манастиру се данас налази значајна збирка икона, међу којима је најстарија Христа Милостивог из XIV века, јединствена по својим димензијама (269 x 139 cm). Радови на конзервацији архитектуре и сликарства одвијали су се до 1999. Одлуком Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе Републике Србије у Београду, од 25. октобра 1947. године, манастир Грачаница је проглашен за непокретно културно добро од изузетног значаја. На Унескову Листу светске баштине у опасности уписан је 2006. године.

Зорица Нешић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1182

2	О Светом и Великом Сабору Православне Цркве
4	Задужбина српског краља
6	Активности Патријарха
8	Васељенски светитељ Снежана Крућниковић
11	Свети Јован Владимир Б. Ц. Косић
12	Путин на Светој Гори др Александар Раковић
14	Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком Славица Лазић
18	Живот и рад Еп. Николаја (11) Беседништво (II) Радован Бићковић
20	Јосиф вођен руком Божијом Проф. др Родољуб Кубаји

22	Топлички устанак (11. део) Прва победа устаника Анђоније Ђурић
24	И кад је рат – ваља живети Зорица Нешић
26	Уништавањем прошлости до контроле у будућности М. Симоновић
28	Печатњак кнеза Лазара Милена Стефановић
31	Асертивност: Заступам себе, поштујем тебе! Саша Велимир
34	Водич за анахореткиње Лазар Нешић
36	Књига чуда
38	Личност и морал Дарко Стефановић
39	Свет књиге

40	Наука, уметност, култура...
43	Кроз хришћански свет
44	Из живота Цркве

На насловној страни:
**Црква Светог Јована
Владимира у Бару**
Фото: Сергеј Забијак

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућниковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKRSBG)
Beneficiary: RS3514500708000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavlje.rs ; www.pravoslavljje.rs
web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32500 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-158

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1182. броја Православља, завршена је у понедељак, 15. јуна 2016. године у 10.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 30. маја 2016, у Патријаршији српској у Београду учеснике пројекта „Белогардејци у Србији – Руски дани у Србији“. Пријему су присуствовали Митрополит тобољски и тјуменски Димитрије, Епископ топлички Арсеније, директор Руског института за стратешка истраживања др Решетњиков, заменик председника Комитета Државне думе Лебедев, председник Савета добротворног фонда „Наслеђе“ из Москве Федоров, као и председник Организационог одбора манифестације „Руски дани у Србији“ и оснивач патриотске организације „Српски код“ Млађан Ђорђевић.

Код председника Републике Србије

Председник Републике Србије Томислав Николић примио је 30. маја 2016, у Председништву Србије у Београду Патријарха српског Иринеја, у чијој пратњи су били Епископ топлички Арсеније и чланови Одбора за завршетак радова на Храму Светог Саве протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, дипл. инж. арх. ђакон Мирослав Николић, главни архитекта Храма Св. Саве и други.

У Дечјој клиници у Тиршовој

На позив проф. др Зорана Радојчића, директора Универзитетске дечје клинике у Тиршовој, Његова Светост посетио је 30. маја 2016, ову реномирану српску здравствену установу. Тамо се упознао са активностима Универзитетске дечије клинике и објективним тешкоћама са којима се лекари и медицин-

ско особље сусрећу у свом раду да би одржали висок ниво лечења и здравствене неге.

У Галерији САНУ

У Галерији Српске академије наука и уметности у Београду, 26. маја 2016, одржана је свечаност под називом „Сведочанство православља у савременом свету“, коју су организовали Свеправославно друштво „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“ из Врања, Митрополија димитријадска из Волоса и Радио „Слово љубве“ АЕМ.

Свечаности су присуствовали Патријарх српски Иринеј, амбасадор Грчке у Србији Константинос Икономидис, представници Владе Републике Србије, више архијереја СПЦ и други гости из земље и иностранства.

Извор: Епархија врањска

У Кањижи

На дан када наша Света Црква молитвено прославља Св. цара Константина и царицу Јелену, 3. јуна 2016, у Храму Светог Архангела Михаила у Кањижи Свету Литургију служио је Патријарх српски Иринеј. Саслуживали су Епископ јегарски Јероним, протонамесник Миодраг Шипка, протопрезвитер Јовица Мојсиловић, и ђакони Вељко Васиљев и Перо Анђелић.

Светој Литургији су присуствовали ученици православног катихизиса из ОШ Јован Јовановић Змај из Кањиже са својим вероучитељем Николом Миросављевићем, којима је Патријарх поделио иконице Пресвете Богородице на духовно укрепење.

Извор: Епархија бачка

Сретна слава престони граде – Спасовдан 2016. године

Спасовданску литију је предводио Патријарх Иринеј уз изабраног Епископа источноамеричког Иринеја, топличког Арсенија, бројно свештенство и верни народ, уз представнике градских власти.

Празничним бденијем 8. јуна, са благословом Патријарха Српског, началствовао је Владика топлички Арсеније.

Епископ Арсеније отворио је пригодном беседом 8. јуна Спасовданску духовну академију у београдском Храму Светог Вознесења.

Година светих Бранковића

Јубиларна година светорodne породице Бранковић и благодатно ходочашће моштију, тачније руке Свете мајке Ангелине Крушедолске, били су повод да Радио Телевизија Војводине, са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја и Његовог Преосвештенства Епископа сремског Василија, а у сарадњи са Епархијом сремском, организује вече Свете

мајке Ангелине у величанственој крипти Храма Светог Саве на Врачару, и то у контексту обележавања Спасовдана, славе града Београда. На свечаности у славу српске деспотице и светеце, говорили су песници Матија Бећковић и Рајко Петров Ного, уз подршку вокалне радионице „Бистрик“, Биљане Крстић и хора „Свети Николај Српски“, под руководством Тамаре Пајкић.

Извор: Радио-телевизија Војводине РТВ

У Храму Вознесења Господњег: Света Архијерејска Литургија на дан славе града – којом је началствовао Патријарх српски Иринеј уз саслужење изабраног Епископа источноамеричког Иринеја и свештенства АЕМ.

У славу и част Светог Јована Владимира

Васељенски светитељ

Снежана Крућниковић

„Свети Јован Владимир је васељенски светитељ, што је потврдило и ово сабрање. И овај храм већ постаје васељенски храм, светионик свим земаљским народима“, поручио је Митрополит Амфилохије на „Данима Светог Јована Владимира“ и најавио освећење храма за 25. септембар 2016, које ће такође бити васељенског карактера са учешћем предстојатеља и представника свих помесних Православних Цркава.

„Ово је град Светог Јована Владимира, великог српског кнеза и светитеља, чији култ у овом крају не поштујемо само ми православци, већ и наша браћа других вјера. Ми смо се, као што видите, латили великог посла, да у славу Божију и у част Светог Јована Владимира подигнемо Саборни храм, како би се Бар украсио и такав придружио савременим градовима Европе.“ Овим речима је, у име барске Црквене општине, Дејан Ђуровић поздравио српског Патријарха Иринеја, маја 2014. године, приликом посете Његове Светости Бару. Била је то „од давнина у књигама

незабележена, прва посјета једног Патријарха овоме граду“, рекао је том приликом Митрополит цр-

ногорско-приморски Амфилохије, сачекавши Његову Светост на аеродрому „Подгорица“.

Првојерарх Српски је тада дошао да захвали црногорском народу на великој помоћи коју су учинили братском, српском народу који је грцао под теретом страшних мајских поплава. Била је то уједно и прилика да се Патријарх Иринеј упозна са радovima на Саборном храму Светог Јована Владимира, небеског заштитника града подно Румије, и да се осведочи јачини култа овог светитеља, зетског краља, присуствујући „Данима Светог Јована Владимира“. Свјатјејши се тада изненадио лепотом самог храма чија је градња била у току, и за који је рекао да би задивио и самог цара Јустинијана.

„Дао Господ да се овај посао ускоро приведе крају и да дочекамо дан освећења храма“, беседио је Првојерарх Српски пред многобројним, окупљеним верним народом. „Биће то велики дан за нашу Светосавску Цркву Христову, не само за наш народ, него и за читаво Православље. Ово заиста нисам очекивао, и зато је радост моја још већа“ – казивао је он маја 2014. године.

Миленијум Светог Јована Владимира

Две године касније, 3. и 4. јуна 2016, „Дани Светог Јована Владимира“ су попримили посебан значај, јер су обојени не само низом тешких политичких догађаја на јавној сцени Црне Горе, који у последње време као да кулминирају, већ и хиљадугодишњим – миленијумским низом од мученичке кончине овог Светитеља кога прославља наша помесна Православна Црква. Значају овогодишње манифестације допринела је и чињеница да су

Жртвовање себе за друге

У Дому културе у Голубовцима 2. јуна 2016, одржана је свечана Духовна академија уприличена поводом 1000-годишњице кончине Светог Јована Владимира.

Скуп је благословио Митрополит Амфилохије који је рекао да је Свети Јован Владимир једна од најзначајнијих личности наше духовне и државотворне историје, и да је време да се Свети Јован Владимир врати међу нас, јер је почетком деведесетих година прошлог века на нашем простору он био скоро заборављен, те да је тек тада кроз Цркву почео његов повратак.

„Његов начин живљења се састоји у жртвовању себе за друге, а не у жртвовању других себи и својим интересима. То је срж жртве Јована Владимира. Уствари, ту је он био непосредно идентичан са Голготом, са Христом од кога је научио такав начин живљења и понашања“, нагласио је Митрополит Амфилохије.

Књижевник Благоје Баковић је у свечаној беседи казао да су Свети Сава, Свети Симеон Мироточиви и Свети Лазар Косовски имали у Светом Јовану Владимиру узор од кога су могли да уче. „Владајући и расуђујући мудро, он је слао учитеље по народу, да га уче науци Христовој. Подизао је цркве, манастире и болнице...“ У уметничком делу програма наступили су чланови подгоричког Српског пјевачког друштва „Светосавник“, КУД „Црна Гора“ из Голубоваца, требињска етно-група „Захумље“ и народни гуслар Жељко Бугарин. На крају је славски колач благословио и преломио Епископ бихаћко-петровачки Атанасије.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

радови на завршетку велелепног Саборног храма на само два месеца од краја.

Богат програм са низом пригодних догађаја испред Саборног храма Светог Јована Владимира, али и у целом граду Бару, допринео је да на дан славе града и храма – Света Архијерејска Литургија, свечана литија која је прошла улицама града Бара и Свечана академија у славу и част овог надалеко поштованог и вољеног Светитеља, поприме карактер торжествености.

Дводневни програм је започео Светом Архијерејском Литургијом служеном на Ратцу, 3. јуна, поводом празника Светих цара Константина и царице Јелене.

Увече истог дана, у 19 часова одиграна је фудбалска утакмица на градском стадиону, између глумаца филма „Монтевидео“ и играча ФК „Морнар“. У такозваној „Витлејемској пећини“, барског Саборног храма, исто вече, у 20.30 часова изведена је представа „1.000 година – Свети Јован Владимир и Косара“, у режији Ксеније Милосављевић. Наредног дана, у суботу, 4. јуна, у барском Саборном храму, Свету Архијерејску Литургију служили су Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије, Преосвећена Господа епископи: будимљанско-никшићки Јоани-

кије и бихаћко-петровачки Атанасије уз саслужење свештеника и свештеномонаха Митрополије.

Истог дана, у 11.30 часова отпочеле су креативне дечије радионице у фрескопису, иконопису, мозаику, сликању на папиру, прављењу бројаница, одбојци, фудбалу, кошарци...

У суботу увече у 19 часова, Баром је прошла свечана литија у славу и част небеског заштитника града под Румијом, коју су предводили Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, са многобројним свештенством и верним народом.

Дводневна манифестација завршена је концертом Слободана Трукуље и Балканополиса пред барским Саборним храмом, те вечери.

У славу и част Светог Јована Владимира

На Светој служби Божијој у Саборном храму одговарали су чланови београдског мушког црквеног хора „Свети Јован Владимир“, под управом протођакона Владе Руменића. Литургији су прису-

У Бару ПСД „Света Србија“ и велики јубилеј

На овогодишњем заседању Светог Архијерејског Сабора, говорено је о успешном току припрема прославе великог хришћанског јубилеја – 1000 година од мученичког страдања Светог Јована Владимира – чији централни догађај је планиран за септембар месец у Бару. На Сабору је и установљен и Орден Светог краља Јована Владимира, који ће се додељивати исповедницима вере и страдалницима за веру. Православно спортско друштво „Света Србија“ је у манифестацији организованој у Бару, у славу и част Светог Јована Владимира, средњовековног владара Дукље и Србије, дала свој допринос тако што се укључила свим својим програмским и организацијским капацитетима у обележавање овог великог јубилеја.

Програм манифестације је за своја два дана трајања окупио скоро 10.000 људи, од чега преко 2.000 деце, који су присуствовали фудбалском сусрету ФК „Морнар“ и екипе глумца филма и серије „Монтевидео“, као и креативним и спортским радионицама које су организоване у барском Саборном храму и његовој порти. Овај спортски спектакл који је имао харитативни карактер (на трибинама су биле постављене кутије за добровољне прилоге за довршетак Храма Светог Јована Владимира у Бару), је привукао на трибине више од 3.000 гледалаца међу којима су најбројнији били најмлађи. Почетни ударац на мечу извео је Митрополит Амфилохије. Делегат меча је, симболично, био Божидар Вујачић, члан југословенске репрезентације која је освојила златну медаљу на Медитеранским играма коју је као селектор водио легендарни Александар Тирнанић Тирке, кога у филму „Монтевидео“ глуми Милош Биковић. Капитен селекције филма „Монтевидео“ на овом сусрету је био Предраг Васић, који се прославио улогом дечака Станоја, а поред њега играли су и Ненад Хераковић, Урош Јовчић и појачање из Црне Горе, глумац Божо Зубер. Утакмица је завршена нерешеним резултатом 6:6.

Извор: svetasrbija.org.rs

ствовали многобројни верници из Црне Горе, Србије, БиХ, Албаније, Грчке и Русије. У беседи након читања Јеванђеља, Владика Атанасије је рекао да је Свети Јован Владимир сведок Христов и показатељ Христове светлости и Христове љубави. „Успео је да простор овај осветли и да љубав којом је био загрејан пренесе на друге. Показатељ тога јесте и овај предивни храм. Он показује и доказује да је мисао која је била присутна у Светом Јовану Владимиру присутна и у онима који ру-

ководи спасењем оних који данас живе на овом простору“, нагласио је Владика Атанасије.

Након причешћа верних благосиљан је славски колач. Беседећи, Митрополит Амфилохије је рекао: „Наш је Свети Јован Владимир, нашега рода и нашега порода. Онај први који је посвједочио Христа својом мученичком смрћу, зетски краљ мученик кога данас прослављамо и коме овај свети храм подижемо, приводи нас Христу Господу,“ нагласио је Високопреосвећени. ■■

– О култу Светог краља –

Свети Јован Владимир

Као драгоцену ризницу и извор што
тече земаљским токовима дајући
здравље, даде нам се тело твоје свештено,
које дарује исцељење од разних болести
и божанску благодат свима који му
с вером приступају, да му весело кличемо:
Радуј се кнеже Владимире. (Кондак)

Јован Владимир, краљ Захумља и Превале, унук Хвалимира, син је Петрислава који је управљао Зетом и чија су браћа Драгомир и Мирослав владали Требињем и Подгорјем. Пошто Мирослав није имао потомства, наследио га је Јован Владимир, који је почетком XI века владао Зетом (Дукљом) и осталим пределима Илирије и Далмације. То је било у време битака између Византије и Самуиловог царства.

О краљу Владимиру нема много писаних историјских података. Од грчких писаца, прва сведочанства су у *Хроници* Јована Скилице (XI век). На словенском језику из XII века остало је његово житије у *Лешојису* древног попа Дукљанина, који га је наменио „зарад омладине у Бару, да би могли читати о делима, на која ваља да се као младићи угледају“. Он вели за младог кнеза да је био „прави светац... сваком мудрошћу и светињом окићен“.

У раној младости Јован Владимир је код познатог војсковође учио ратну вештину. Исто тако се учио и Светом Писму.

Када је веома рано наследио очев престо, убрзо га је напао бугарски цар Самуило. Ценећи људске животе, краљ Владимир се повуче са војском на брдо Облик. Цар Самуило је прешао реку Бојану, опколио Улцињ, а потом и сам Облик – где је уз помоћ издаје заробио краља Владимира 998. Тада је српски краљ рекао своме народу: „Боље ће бити, дакле, да ја сам положим душу своју за све вас и да добровољно предам тело своје да га убију, него да ви пропаднете од глади и мача.“ Потом су га одвели у тамницу, у Самуиловој престоници на Преспи.

Обилазећи и друге заточенике, упознала га је царева кћи Косара (Теодора) и пожелела је да му постане супруга. Цар Самуило је изашао у сусрет жељи своје кћери, отпустио је Јована Владимира и

Христофор Жефаровић, Свети Јован Владимир, 18. век

после венчања вратио му дукљански престо, доделивши му Драчку и Травунију, да влада као вазал.

Византијски цар Василије II Македонац је 1014. поразио Самуила. На престо је убрзо дошао царев синовац Јован Владислав, који је лукавством – уз помоћ људи који су носили крст, позвао Владимира у Преспу, а овај је то прихватио. Када је стигао у двор, цар нареди војницима да Владимиру одсеку главу. Пред црквеним вратима, 22. маја 1016, војници су извршили смртну казну. У истој цркви је потом и сахрањен. Косара је узела мужевљево тело и пренела га у Цркву Свете Марије у месту Крајина, где се замонашила и била потом сахрањена крај супруга.

Мошти Светог краља Владимира, око 1215, у време српског краља Стефана пренете су у Драч, а доцније у његов манастир Шин-Бон (Св. Јован) код Елбасана у централној Албанији. Године 1967. свечев кивот је због оштећености цркве, склоњен у Цркву Свете Марије у Елбасану. Од 1995. мошти се чувају у Саборној цркви у Тирани.

Колико је свети српски кнез кроз векове био поштован међу православнима Балкана, говори и графичка икона сачувана као фото-снимак отиска који се налазио у приватној збирци у Бечу, а који је начинио др Петар Колендић 1930. г.

Приредила Б. Ц. Костић

Путин на Светој Гори

др Александар Раковић

Председник Руске Федерације Владимир Путин стигао је 27. маја 2016. у посету Грчкој. Боравак руског председника у тој земљи имао је и званичан и ходочаснички карактер. Наиме, 27. маја 2016. председник Путин се у Атини сусрео са грчким председником Прокописом Павлопулосом и премијером Алексисом Ципрасом, а 28. маја 2016. руски председник је посетио Свету Гору где је са Патријархом руским Кирилом у манастиру Свети Пантелејмон свечано обележио хиљаду година дуго присуство руских калуђера на Атосу. Патријарх Кирил је на Светој Гори боравио од 27. до 29. маја 2016.

Путин је током сусрета с председником Павлопулосом изказао захвалност Васељенском Патријарху Вартоломеју, Православној Цркви Грчке и грчким властима на подршци коју су му дали за долазак на Свету Гору. Руски председник је још казао како је важно одржати заједничке „моралне вредности“: „Русија и Грчка развијају веома дубоке духовне везе које су укоренење у историји“.

Путин се потом осврнуо на глобалне проблеме када је реч о привредној сарадњи и међународној безбедности. Павлопулос је с тим у вези подвукао да само сарадња Русије, Сједињених Америчких Држава и Европске уније може окончати трагична дешавања на Блиском истоку.

И грчки премијер Ципрас је приликом сусрета с Путином рекао да је будућност Европе независна без Русије и да се европска безбедност може остварити само у сарадњи с руском државом. Грчки премијер је посебно подвукао да санкције Европске уније против Руске Федерације нису продуктивне, и да се Атина стратешки определила за јачање односа са Москвом. Он је још нагласио да то опредељење „диктирају и историјски блиске културне и политичке везе“ две земље и народа. Путин је после тог сусрета окупљеним новинарима поред осталог изјавио да Русија неће учествовати у разговорима које би неко иницирао о статусу Крима. Путин је изричито рекао: „Што се тиче Крима, за нас је то питање за-

увек завршено.“ Приликом посете руског председника две земље су у Атини потписале чак девет споразума који су се тicali сарадње у науци, технологији, енергетици, туризму, метеорологији, међународним и регионалним темама од обостраног значаја.

Дакле, приликом званичних сусрета у Атини челници обе државе су подвлачили „историјске везе“, „дубоке духовне везе“ и „блиске културне везе“ руског и грчког народа односно њихову заједничку припадност православној цивилизацији. Упркос томе што, на пример, Путин и Ципрас имају различите идеолошке ставове, чињеница о заједничкој припадности Византијском комонвелту – иако тај појам највероватније није коришћен током разговора – није могла да буде заобиђена. То би било немогуће посебно када се узме у обзир Путиново ходочасничко путовање на Свету Гору. Било би немогуће чак и да се радило само о политичкој посети, јер је јасно да је на Блиском истоку у току сукоб цивилизација већ теоријски описан у делима америчких планера.

фото: спц, срб

Ти исти планери су Грчку – иако је у потпуности интегрисана у евроатлантске структуре – описали као „аномалију Западне Европе“, као земљу која припада православној цивилизацији, сасвим, према тим планерима, одвојеној од западне цивилизације коју чине Западна Европа, Северна Америка, Аустралија и Нови Зеланд.

Уколико неко мисли да је реч о куртоазној размени речи блискости лидера две православне земље, Русије и Грчке, каква би била између лидера било које две православне земље, грдно се вара. Замислимо само хипотетичку посету Путина Румунији или Црној Гори. Румуни свој цивилизацијски оквир све више траже у припадности романској групи народа која их даље повезује са евроатлантским Западом. Што се црногорских сепаратиста тиче, недавно смо чули изјаву блиске сараднице врха режима у Подгорици: „Издазак из традиционалног источно-православног цивилизацијског круга и прикључење западном, евроатлантском, једно је од највећих достигнућа Црне Горе од обнове независности.“ И Украјина није далеко од тог пута. Стога руско-грчка размена речи блискости није пука куртоазија, већ реалан осећај блискости, каквог не би било када је реч о горе поменутим властима у Букурешту, Подгорици и Кијеву. У западној јавности је било коментара како двовековни напори да се Грчка „насилно вестернизује“ нису уродили плодом, јер су Грци још увек ближи Русијама него Западу.

Председник Путин је из Атине отишао за Солун, па потом на

Свету Гору. Информативна служба Српске Православне Цркве је пренела вест Руске Патријаршије: „Председник Руске Федерације дочекан је 28. маја 2016. године на Светој Гори са нарочитим почастима. Прот Свете Горе старац Павле Лавриот, игумани и представници светогорских манастира поздравили су Владимира Владимировича у Свештеној општини у Кареји. У Саборном храму Свете Горе – Протату Владимир Путин се поклонيو чудотворној икони Пресвете Богородице „Достојно јест“, после чега је одслужен молебан. Поздравним говором председнику Русије обратио се протојеромониста Свете Горе Атонске. У свом отпоздраву председник Руске Федерације се осврнуо на тесне историјске везе Русије и Свете Горе и истакао да је поклоњење светогорским светињама посебан благослов. Високи гост је примљен у здању Свештене општине, уз учешће такође веома високог госта – председника Грчке Прокописа Павлопулоса. Овде се поздравним говором председнику Русије обратио Митрополит милетски Апостол (Васељенска Патријаршија), који је, између осталог, казао: „Са славословљем и благодарењем Богу поздрављамо Ваше поклонишко путовање у Монашку републику. Не примамо Вас као туђе, него као своје.“ Путин је у Кареји рекао и ово: „Осећам посебну топлоту и доброту која није упућена само мени, односно председнику Русије, већ целом руском народу.“ Посебно је подвукао да је „светогорска традиција играла велику улогу у животу руског народа“.

Када је реч о Путиновом боравку у манастиру Светог Пантелејмона где га је дочекао Патријарх руски Кирил, руски председник се монасима обратио речима: „Желим да Вам се захвалим, оче игумане и братијо манастира, за гостопримство и срдачност којом дочекујете ваше сународнике. Дајете нам пример како се следе принципи хуманости, љубазности и правде. Те традиционалне, моралне и културне вредности треба да буду мера данашњег морала, а подршка коју нам дајете је важна за очување мира, јачање Русије и очување јединства Руске Православне Цркве.“

Руска јавност је пажњу усмерила и на почасно место које је председник Путин заузео у Протату. Медији у Русији су то пренели на овај или сличан начин: „Током састанка са Светим кинотом Атона Путин седи у столицу византијских царева.“ Председник Путин, наравно, није сео на „столицу византијских царева“, јер тако нешто не постоји у Кареји. Седео је у епископској стасидији. Позната је историјска претензија Москве да буде Трећи Рим, а да руски владари наставе пут византијских царева. Руска Федерација може данас имати улогу православне империје.

На крају подвучимо. Сусрет Патријарха руског Кирила и римског папе Фрање на Куби 12. фебруара 2016. и Путинова посета православној монашкој републици Светој Гори 28. маја 2016, показују нам на делу веома успешну а изричиту руску државно-верску дипломатију на највишем могућем нивоу. Многаја лета. ■■

Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком

Упркос најавама министра Вербића да ће часови веронауке бити редуковани у основним, а укинати у средњим школама, Национални просветни савет изашао је са ставом да веронаука у непромењеном обиму остаје и наредне школске године. Због чега би веронаука требало да остане обавезни изборни предмет и који су разлози да се више не посеже за њеним укидањем? Настављамо полемику са угледним јавним и научним личностима у наредним бројевима *Православља*.

Образовање је кључно

Проф. др Радосав Пушић, Филолошки факултет, трина за кинески језик

Не само веронаука, већ и други сегменти који наш народ везују и директно упућују на нашу традицију, после овако најављене реформе нестаће и ми више никада нећемо знати ко смо. Морамо да градимо сопствени идентитет на својим коренима и на својој земљи, а наши корени и наша земља дефинитивно припадају православљу. И за верујуће и за оне који то нису, неоспорно је да ми припадамо делу Универзума који је себе на тај начин обликовао и дефинисао.

Ја бих тај проблем ставио у шири контекст односа традиције и савремености. Када погледате било коју цивилизацију или цивилизацијску матрицу, она своју модерност корени у сопственој традицији. Погледајте свет биљака – ако ишчупате корен, та биљка више неће моћи да живи, она нестаје. Министар је најавио реформу и сама намера је позитивна, али пре тога морамо видети како ће бити спроведена. Не само веронаука, већ и други сегменти који наш народ везују и директно упућују на нашу традицију, после овако најављене реформе, нестаће и ми више никада нећемо знати ко смо. Морамо да будемо јако пажљиви и да добро размислимо шта чинимо са народном судбином и народном будућношћу.

Образовање је кључно за формулисање и обликовање било које личности и, у ширем контексту, заједнице и друштва коме припадамо. Уколико у том сегменту не учинимо довољно за своју децу, значи да не чинимо довољно ни за себе саме. Уколико се укине веронаука, млади

људи неће имати прилику да на том месту систематски, у оквиру образовног система, дођу до сазнања о својој вери и да стекну одговарајуће врсте знања. Да ли ће то бити на добро или на лоше по младог човека? Моје лично мишљење је да то никада не може бити добро, јер ако откинете извор било ког сазнања, или не дозволите да се на неки начин глад за неком спознајом оствари и манифестује, ви практично успоравате процес сазревања или индивидуације младог човека. Морамо да градимо сопствени идентитет, на својим коренима и на својој земљи, а наши корени и наша земља дефинитивно припадају православљу. Неко то воли, неко то не воли, неко у то (не)верује, али ми не можемо избрисати ни нашу историју, ни поднебље, ни место на коме живимо. И за верујуће и за оне који то нису, неоспорно је да ми припадамо делу Универзума који је себе на тај начин обликовао и дефинисао.

На питање – како је могуће да министар административно укине веронауку без консултација са

струком и научном јавношћу и родитељима, мислим да немам ни капацитета, нити сам у позицији да судим о чину неког министра и министарства. Као професор Универзитета могу из перспективе човека који преноси знања и добија повратну идеју или емоцију од студената, да кажем да свака одлука у образовном систему која није верификована и проверена од стране стручне јавности, а у овом случају мислим на људе који се баве веронауком, не може бити комплетна, а плашим се да не може бити ни добра.

Тако да је неки природни ток да се о овој идеји јако добро проми-

сли, да се верификује у стручној јавности и тек тада донесе коначни суд. Нажалост, припадамо површном и пребрзом времену у коме се не зна у ком правцу се крећемо, а још мање је јасно на који начин дефинишемо простор свог сопственог живота. То се неће добро одразити на формирање једног богатог образовног профила младог човека у Србији. Ако упоредимо генерације без веронауке од 1945. до 2003. године и ове које ће опет бити без веронауке (уколико министарство остане при том ставу), имаћемо једну крајње дискутабилну ствар. Ми припадамо Космосу и једном делу цивилизацијске матрице која своје постојање и добар део своје културе дугује управо православној вери. Када погледате нашу историју, културу, науку видите да су дубоко натопљене тим соковима. Без основних сазнања која деца треба да уче у основним и средњим разредима из веронауке, како ће разумети државни, културни и духовни етос коме припадају? Ствар је националне политике да се као заједница саберемо и одредимо које су то тачке које нас дефинишу, које чине део нашег сопственог идентитета. Најважније је да пре него што усвојимо било коју задату норму и понуђене моделе, препознамо ко смо, одакле долазимо и где желимо да идемо. Ако то не урадимо, бићемо без имена и презимена и нећемо знати наше корене. Можда је то у некој перспективи и идеја. Ако откинемо везу са сопственим језиком и традицијом, могу да нас ставе у било који део планете, да нам одреде језик којим ћемо говорити, богове којима ћемо се молити, знања која ћемо стицати и коме ћемо служити. То су реална питања – државотворна и лична.

Ми се тражимо и део наше заједнице осећа потребу да се едукује, да спозна и сазна сегмент знања која им нуди веронаука. Други део заједнице трага да се оствари у другим сегментима. У том мултидисциплинарном при-

ступу човек најбоље може да открије ко је, и да нађе одговор која је вера његова. Мислим да је основни задатак сваке заједнице људи који ту заједницу воде да омогуће што оптималније услове за младе људе да се образују, и да у некој перспективи преузму тај пламен да одрже народ и нацију. Мислим да то треба да буде сан сваког носиоца власти.

Мој одлазак у Кину био је мотивисан да спознам корене, темеље и исходишта те изузетне цивилизације. У разговору са кинеским колегама, када сам говорио одакле долазим, било је незаобила-

зно да Србију представим и дефинишем као заједницу у највећем степену представника православне вере, као народ који је имао јако тешку историју или усуд да живи у простору који је био вековима јако турбулентан. Онда се траже тачке сличности и разлика. А то не можемо ако не знамо ко смо. Мене и мој народ одређује тај корен традиционалног – али не у оном паушалном реторичком смислу, него у смислу дубоке припадности одређеним вредносним матрицама и духу који сви ми самим рођењем добијамо и носимо у себи. ■■

Све је то већ једном било!

фото: royalfamily.org

Драјомир Ацовић, хералдичар, члан крунској већа

Тако је говорио Бен Акиба!

Треба веру потиснути у вансистемски и приватан домен, где је била и током претходних пола века, а ми ћемо се бавити будућношћу која не почива на познавању прошлости, и тако најједноставније и најбрже поновити оно што нас је као маљ затекло пошто смо ту вештину дуго и даровито увежбавали!

Пратим са резигнацијом буру која се дигла после најављене иницијативе министра просвете, науке и свега светлог и разумног да подвргне ревизији наставу веронауке у нашим школама!

Јер ја добро памтим школе без веронауке, и још осећам укус горких плодова тријумфалног атеизма који је себе прогласио дефиницијом науке. Није било веронауке, али јесте било мржње, нетолеранције, неједнакости, арбитрарности, сујете и свега онога против чега су декларативно и вера и невера! Вере у школама није било, али невере јесте. Као резултат добили смо националну нетрпељивост, емотивну неосетљивост, социјалну догму и идеолошку искључивост: то се све називало научним погледом на свет! У то су се клеи интелектуалци, ➔

напредна интелигенција, радници, сељаци и партијски кадрови! На томе је почивао предшколски и школски систем, основно и средње образовање, високо школство и академски ареопаг. На томе су се заснивале и браниле дисертације и градила боља будућност.

Онда нам се десила смрт пророка новог времена у цвету старости, повлачење аутора школског система познатог под научним називом „шуварица“, колапс концепта образовања за потребе привреде, грађански рат и небеска интервенција „милосрдног анђела“. Онда смо сазнали да нисмо сви једнаки и исти, да је постојала и цветала верска и национална сегрегација, да је у стварности било свега чега није било у школама, а да је у школама било јако мало од онога што је постојало у стварности. Тада смо, такође, сазнали да постоје бројни и моћни кланови који знају да само они знају шта је демократија, и да демократији народ и није неопходан ако елита зна народне потребе, да они знају шта је модерно, шта је без алтернативе, а чему се може наћи замена, и без чега се може! Тада смо сазнали да постоји део природе који се опире променама, који је склеротичан, аутаркичан и „илуминисан“ изнутра, као паразитски живот који емитује сопствену светлост на трулежи распаднутог живог организма! Сазнали смо да је народ та трулеж, а да су они свици! И сазнали смо да тај део природе има позвање и сазнање како треба да се васпитавају будуће генерације, који је смер напредан, а који је назадан, и да је трулеж њихова природна средина, да они не могу процветати док ми не иструлимо. Тада смо сазнали и то да између њихових претходника и њих и нема

„Пустите децу и не браните им да долазе к мени...“ (Мт. 19, 14); фото: pravoslavie-tit.ru

никакве разлике, осим што је за оне прве црвено сунце излазило на истоку, а за њихове наследнике црвено сунце залази на западу! И једни и други чули су Заратустру када је сишао са планине и објавио: „Бог је мртав!“

О чему ми данас причамо? Чини се да се све своди на следеће:

Треба растеретити децу! То се постиже тако што ће се из наставе избацити Бог и алтернативно, грађанско васпитање, јер – ваљда – кад нема Бога, шта ће вам и грађани! Уосталом, Бог не зна за грађане, а грађани не знају за Бога. Ослобођени простор ће се попунити неким другим програмима, радионицама, играоницама, такмичењима и акцијама.

Треба елиминисати све што ствара разлике и баријере међу децом! Ту је на првом месту Бог, а када њега уклонимо, лако ћемо са осталим разликама као што су нација, боја, вера, интелигенција, социјална припадност, физичка подобност, род и пол, породица и племе, знање и незнање, дар и недаровитост, таленат и његово одсуство... Увешћемо квоте и поделити памет онако како поли-

тичка коректност налаже и како нам евроатлантске интеграције прописују.

Треба веру потиснути у вансистемски и приватан домен, где је била и током претходних пола века, а ми ћемо се бавити будућношћу која не почива на познавању прошлости, и тако најједноставније и најбрже поновити оно што нас је као маљ затекло пошто смо ту вештину дуго и даровито увешћавали! Ту смо ми код куће! Ту су и наши просветни стручњаци код куће! То су већ испробали, и ишло им је. Уместо вере, увешћемо историју религије којом ћемо показати да су све вере исте, да следствено ни једна није истинита, а када су већ све исте и неистините, онда је боље да верујемо странкама него Богу! Било ком!

Немојмо се правити невешти!

Између Бен Акибе и Заратустре, немамо шта да тражимо! Један је одувек био ту, други је сишао са планине. Ни један ни други нису били министри! Министар је сишао из Петнице и попунио простор између Бен Акибе и Заратустре.

Мало ли је!

Деца ће нас спасити

Зоран Костић Цане, музичар

Ако министарство укине и то светлашце веронауке које је понуђено младима, то никако неће бити добро. Веронаука ће младом човеку помоћи да излечи своје мисли, да склони маглу, да разбистри мутну воду. С веронауком су јасније ствари.

Фото: Време

Веронаука је чинија пуна лековите изворске воде. Нисам за наметање било чега, па тако ни веронауке ученицима. Јер, свако наметање ствара отпор. Ми треба да објаснимо деци због чега је веронаука важна. Веронаука и вера су лек који због незнања неко неће да узме.

Веронаука ће младом човеку помоћи да излечи своје мисли, да склони маглу, да разбистри мутну воду. Ако нам је стало до младих људи, морамо од малих ногу да их учимо шта је добро, шта је зло, шта треба да раде а шта не у времену где је све релативно, где се држи поравнање свих појмова. Ко не верује у Бо-

га, верује у ништавило. Целог живота покушавамо да будемо оно што мислимо да јесмо – да будемо верници и да живимо по Божијим законима.

С веронауком су јасније ствари. У времену овог ошамућења и несвести – легализована је несвест. Никада не бих могао да мислим да Бог не постоји. Бог је наша вертикала са којом смо силнији свакога дана.

Младима се нико не обраћа и то је велики проблем. Њихови родитељи су празни и не сналазе се у времену, јер се и њима нико није обраћао. Много је омладине која не зна праволинијски да иде, немају осећај да још неко живи са њима. Усамљени су,

препуштени себи, са гомилом лажног избора који их само слушају и прави још изгубљенијим него што су били.

Ако министарство укине и то светлашце веронауке које је понуђено младима, то никако неће бити добро. Моја ћерка иде на часове веронауке. Десио се тренутак у Цркви Св. Симеона Мироточивог на Новом Београду у 21. блоку, где смо ђакон, мој друг Ве-

лимир Милош Буца и ја седели у цркви после службе. Улази детенце од шест, седам година, клекне и пољуби Распеће.

И кажем – Ево, брате, то ће нас спасити!

Бог даје, само човек неће! А онда ђавола за милост моли. Ради

се томе да што раније млад човек уђе у веру, имаће већу количину добре енергије. У веру је добро ући кроз веронауку, значи – не из неке невоље, него из радости. Ко из радости прилази Богу, тек ће од Њега изобиље да добије! Може и из невоље, из туге... све је то наше сведочење. Ствар је у томе да ми у нашим кућама, у нашим породицама, треба да дамо пример деци. Деца не смеју да имају пример у нашем нечињењу, да им једно говоримо, а супротно радимо. Јадна наша деца поред нас.

Приредила Славица Лазић

– Од Свечовека до Богочовека –

Живот и рад Епископа Николаја

– 11. део –

Беседништво (II)

Радован Бићовић

По садржају би се Николајеве беседе условно могле поделити на религиозно-хуманистичке, религиозно-националне, апологетско-полемичке и ерминевитичке, било да тумачи Свето Писмо или неке друге литургијске текстове. Као и сва његова мисао, и беседе су му христеоцентричне. Христос је садржај сваке његове проповеди. Он му је мера и критеријум истине. Све су у функцији ширења Царства Небеског и у суштини литургијског карактера, не само због тога што су формално везане за богослужбено-литургијски текст, већ што суштином својом изражавају живо Литургијско Предање Цркве, што се осећа да реч Духа Светог и његова кореспондирају, садејствују, да кроз сваку реч струје чудотворне енергије Духа Светог, и да његова реч постаје Божанска реч, постајући тако чудо и ново откровење.

Велики српски писац Слободан Јовановић изванредно је запазио да се Николај толико уживљавао у библијске личности и догађаје да су му они били ближи него догађаји и личности његове властите стварности (Слободан Јовановић, „О Епископу Николају“, *Порука* (1956) 36, 7). Тиме је хтео да нагласи његову верност и љубав према Предању и његово дубоко убеђење да Свето Писмо најбоље користи разумевању људске судбине и свих историјских ситуација. То никако не значи да су његове проповеди несавре-

Владика Николај Велимировић

не и неактуелне. Напротив. Биле су савремене и такве многе остају. На почетку свог јавног деловања Николај је схватио да Црква није археолошка и музејска вредност, него живи Богочовечански организам, Тело Христово, које у сваком времену, простору и народу треба да изврши своју мисију преображења и спасења, а она се не састоји само у спасењу од нечега, него првенствено у задобијању нечега (Царства Божијег). У постизању тог циља, поред невидљиве благодати Божије која се људима даје путем Светих Тајни, и реч је једно од моћних средстава. Угледајући се на Свете Оце и проповеднике Цркве, од њих је научио да Црква мора да одговара на питања и проблеме свога времена, да богословски тумачи догађаје и појаве. Зато се његова верност Предању не огледа у интерпретацији и цитатима, премда и то чини, већ превасходно у подражавању живота Светих Отаца и ставу према про-

BLEMIMA времена. Као што је, рецимо, мисао Светог Иринеја Лионског била усмерена на гностицизам, Светог Василија Великог и Григорија Богослова на аријанизам и духовборство, Јована Дамаскина на иконоборство, тако и Николај усмерава своју пажњу на јереси свог времена: дарвинизам, ничеанизам, марксизам и многе друге. То и даје великом броју његових проповеди апологетско-полемички тон. Али овде треба истаћи да се код њега не

ради о апологетици силигистичког типа, каква је код нас негована, већ једноставно о богословској процени одређених појава и указивању на њихове једностраности и погубне последице које оне изазивају. У проповедима које се баве општекултурном тематиком он критикује све форме културе – првенствено њено обезбожење, а супротставља јој аутохтону хришћанску културу и њене вредности. Када се дотиче просвете, Николај истиче да је модерна просвета сва у функцији обезличења човека, а требало би да буде у функцији формирања лика Божијег у њему. Породични и друштвени неморал је честа тема његових проповеди, али то нису уобичајене поучитељно-етичке сентенце, сладуњаве приче и морализам. Он само указује на разорне последице неморала по личност и један народ, на сву генезу греха и његово смртоносно дејство. Посебно изобличава неморал народних првака.

Није пропустио прилику да укаже на све социјалне неправде, особито на корупцију политичара, томе противстављајући хришћанско социјално учење. У тим проповедима он открива метафизичке претпоставке социјалне правде.

Његове проповеди нису никад апологија постојећег *status quo* у Цркви. Итекако је знао да у њој указује на све негативне појаве и аномалије. Посебно је био ригорозан према појавама формализма и секуларизма у Цркви.

Посматране из данашње перспективе, можда су многе Владичине беседе изгубиле актуелност, једноставно зато што ти проблеми нису више актуелни, али су интересантни због тога што говоре каква треба да буде приступ сваког проповедника.

Што се тиче богословља, свакако су најзначајније његове *Омилије на недељна и њразлична Јеванђеља*. Оне могу да издрже богословску проверу и критику у сваком времену, јер се ту посебно ослањао на тумачења Светих Отаца: Јована Златоустог, Андреја Критског, Амвросија Миланског, Јефрема Сирина, Игњатија Богоносца, Јеронима, Георгија Неокесаријског, Ефтимија Зигабена, Теофилакта Охридског, Григорија Двојеслова, Григорија Богослова, Василија Великог, Кирила Јерусалимског, Максима Исповедника, Јована Дамаскина, Симеона Новог Богослова, Тихона Задонског и других.

Димитрије Најдановић је дао интересантну поделу Николајевих беседа на беседе из предохридског и беседе из поохридског периода (*Три великана*, 42). За прве каже да представљају малу проповед у којој се раскида са нашим „богословским традиционализмом“ („Млада проповед Николаја Велимировића“, *Весник Српске Цркве* (1929) 2–3, 202), али где долази до изражаја Николајево „религиозно превирање“ (Исто, 205). У тим проповедима преовлађује „ексотеричност“ (Исто, 206) и принцип *l'art pour l'art* (Исто, 206). Ту су проповеди у мирисном и заносном процвату, али само са скривеним наговештајем плода (Исто, 206). „Предохридским ораторством

Читаоцима *Православља* представљамо одабране одломке из књиге блажене успомене о. Радована Биговића *Ог Свечовека до Бојочовека* (Р. Биговић, *Ог Свечовека до Бојочовека: хришћанска философија владике Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд 1998).

могао је владика говорити свуда где се верује: у пагоди, синагоги, цамији и сваком другом темплу свету. Свака његова млада проповед као да вели видим Га сад, али не изблиза. Она је размишљање, мудровање, знање и сазнање, силни когнитивни устрем Христу, дотицајно кружење и кретање у танком дискурзивном прожимању, срastaњу и прорастању кристоускрсне дијалектике обожења човека боголиком. Да у младој проповеди беседи претежно Никола, а не Христос. Најмање цели Христос. Та проповед замагљена сујетом и пријатним славољубљем не може за себе рећи да не живи она и њен ретор него Христос. У њој беседи велики ретор, а не богопричаник“ (Исто, 146), каже Најдановић. За Николајева, како га он назива, „охридски стил беседништва“, каже да је то нешто друго, и да је због тог беседништва раван Светом Јовану Златоусту (Исто, 149, 156).

Ако се гледа богословска садржина, ова подела је потпуно на месту, па тако и сама процена. Међутим, ако се оне посматрају из реторичког угла, онда његове проповеди из првог периода не заостају за оним доцнијим. Те проповеди не само што су могле бити изговорене свуда где се верује, него су оне баш и биле намењене свима који верују. То што су такве какве јесу било је условљено историјским и временским контекстом, а не „скепсом“, „славољубљем“ и „сујетом“. *Беседе њод ѿром и Нове беседе њод ѿром* заиста немају богословску тежину као, рецимо, *Омилије*, и све литургијске беседе из поохридског времена, али зато имају уметничку. У њима лепота стила и лакоћа израза просто плене. Ту свако пронађе нешто за своју душу.

Посебну лепоту и религиозну моралну вредност имају Николајеве бројне беседе о Светом Сави, Светом Кнезу Лазару и Видовдану, Карађорђу и Првом устанку.

Оно што задивљује јесте чињеница да се он никад не понавља премда говори о истим личностима и догађајима, што је својствено само изузетним људима. Он се саживљава са људима и догађајима, и оно што је проживео и доживео то и говори. Зато ту нема ничег монотоног и досадног, зато се ишло да се чују његове проповеди, како каже један савременик, као у „судску дворану да се чује пресуда једном нараштају, да се види једна чиста савест, да се сазна нешто о будућности...“ (Мир Вељковић, „Говор и наша интелигенција“, *Правда* (1940) 19, 22). Свака реч и проповед биле су чудо, прошто. Свака мисао је богомисао, оваплоћена реч Вечне Речи. Зато су више него бесмислене речи Владана Максимовића када каже да му се чини да „Николај Велимировић нема духа Христова“ (Владан Максимовић, „Николај Велимировић, Изнад греха и смрти“, *Хришћански животи* (1922), 183), јер је управо Богочовек Христос центар сваке његове проповеди. Тако и толико говорити о Христу, а да Он није садржај живота – немогуће је. Из многих беседа се види да Николај не говори о Христу него да Христос говори из њега, зато је његова реч жива. Она оживљава и васкрсава духовно окамењене, морално посрнуле, весели уцвеле и унесрећене, и богати их небеским благом, буди успаване савести и даје наду онима који су у безнају. Сам Бог зна колико је оних којима је његова проповед и реч била судбоносна за живот.

У својим беседама Николај користи бројне илустрације и примере из свакодневног живота. Све је складно одабрано и укомпоновано у целину, тако да је свака проповед непоновљиво мало уметничко дело од изузетне уметничке и литерарне вредности. Код њега имају шта да нађу теолози, антрополози, али исто тако и свака истинољубива и христочежњива личност. ■■

– Нека питања из Старог Завета –

Патријарх Јосиф, новија икона
(извор: alchevskpravoslavniy.ru)

Јосиф вођен руком Божијом

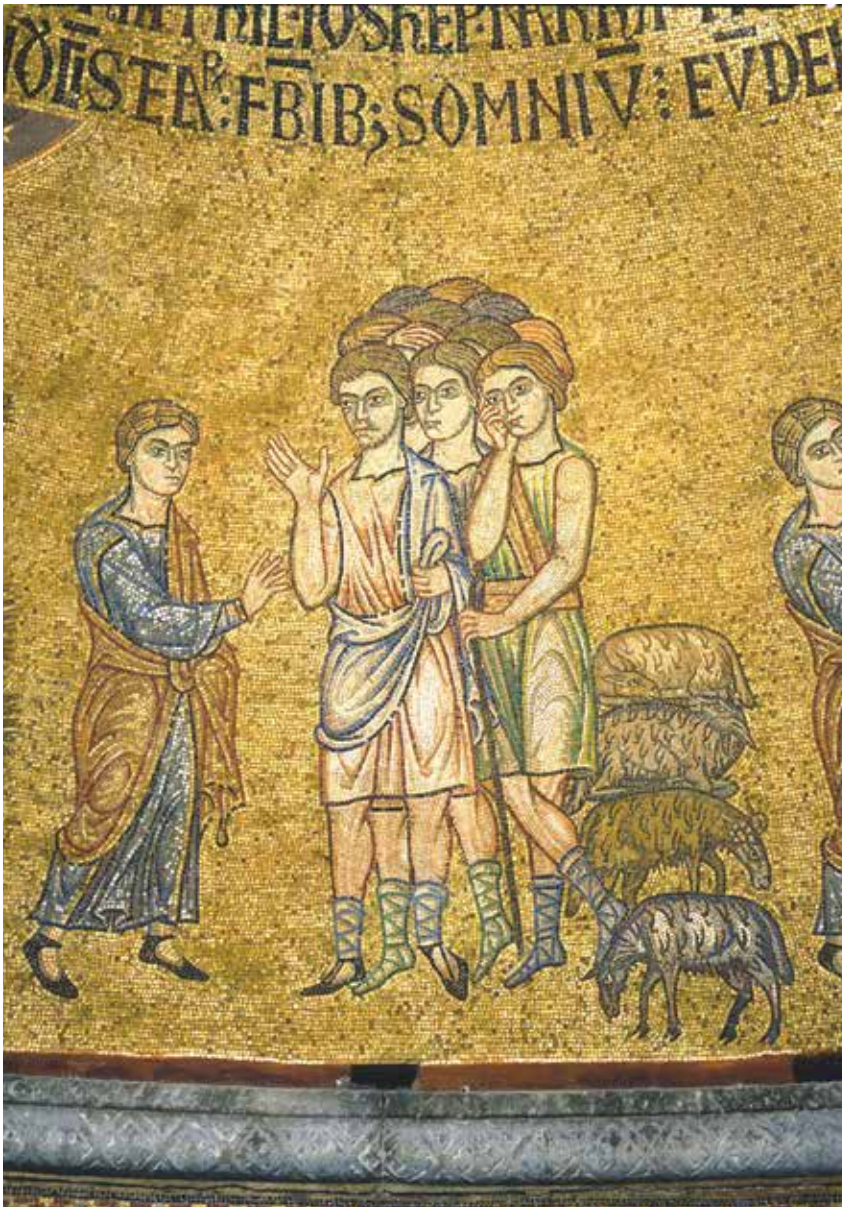
Проф. др Родољуб Кубаић

Карактеристично је за приповест о Јосифу то да она у односу на друге извештаје о праоцима представља литерарно заокружену целину. То је својеврсна библијска новела у којој се прати логички, временски и просторни оквир.

Значајну улогу у историји Израила имао је праотац Јосиф, један од дванаесторице Јаковљевих синова. Према библијској приповести, њега је Јакову родила вољена Рахиља, као једанаестог сина. Рахиља је као и Сара и Ревека дуго била нероткиња. Рађање деце од ових жена био је знак посебне Божије интервенције. Јосифово рођење на тај начин био је знак да Бог и са њиме има посебан план. У младости Јосиф је описан као мезимац оца Јакова, који му је сачинио посебне хаљине (Пост. 37, 3). Јосиф је приказан као размажен младић, који је оцу одавао браћу (37, 2). То је, наравно, изазвало љубомору и мржњу код остале браће (37, 4). Ту мржњу су нарочито појачали Јосифови снови које је сањао, а из којих је произлазило да ће му се браћа клањати (37, 5–11). Једном приликом отац га шаље

да обиђе браћу која су чувала стоку (37, 12–14). Када се Јосиф појавио код браће, ови су наумили да га убију (37, 18–20). Таквој намери се успротивио најстарији брат Рувим, предложивши да га баце у какву јаму, јер је намеравао да га касније ослободи (37, 22). Тако браћа баце Јосифа у јаму, али на предлог Јудин одлуче да га продају миндјанским трговцима, који су га као роба одвели у Египат (37, 26–28). Потом јаве оцу да је Јосифа убила нека звер, у шта су га увериле кржаве хаљине (37, 33). У Египту Јосифа трговци продају Петефрију, фараоном чиновнику (37, 36). У односу на претходни период, овде се Јосиф описује као вредан и честит младић уз кога „беше Господ“. Увидевши Јосифову марљивост и честитост, Петефрије га поставља за управника двора (Пост. 39, 5).

Међутим, тада долази до заплета. Наиме, Јосиф се свидео Петефријевој жени која је хтела са њиме да уђе у љубавну везу (39, 7). Иако је Јосиф енергично одбијао такву могућност, жена искористи једну прилику да га оптужи за покушај силовања (39, 8–18). Господар срдит баца Јосифа у тамницу, где је он опет нашао милост код затворског чувара, што библијски приповедач објашњава речима: „Али Господ беше са Јосифом“. У тамници Јосиф тачно тумачи снове двојци затвореника (Пост. 40, 7–22). После извесног времена и фараон је уснио снове које му нико није могао протумачити. Тада се један од бивших затвореника сетио Јосифа и предложио га фараону. После успешног тумачења снова, у којима најављује свеопшту сушу и глад, Јосиф постаје други човек после фараона. У наставку се говори о Јосифовој

Јосиф препричава браћи свој сан (Пост. 37, 5–10), средњовековни мозаик, Црква Св. Марка у Венецији (извор: pravmir.ru)

браћи који долазе у Египат да купе брашно. Читава приповест је испуњена јаким емоцијама и драматиком. Коначно, након више перипетија Јосиф се открива браћи (Пост. 45, 1–4). Но, ови се силно уплашише, знајући шта су му учинили. Међутим, Јосиф у том тренутку даје теолошки одговор на све то што се збило: „А сада немојте жалити нити се кајати што ме продасте овамо, јер Бог мене посла пред вама ради живота нашег“ (45, 5; уп. 47, 7–8). Приповедач у овој тачки открива смисао читаве приповести. Јосифа је, заправо, водио промисао Божији, иако је прошао кроз тешка искушења.

Карактеристично је за приповест о Јосифу то да она у односу на друге извештаје о праоцима представља литерарно заокружену целину. То је својеврсна библијска новела у којој се прати логички, временски и просторни оквир. Заправо, једино на такав начин се могла изразити идеја коју је писац имао на уму: *Оглазак Израила у Египат десило се по Божијем промислу*. У читавој историји Израила види се прст Божији. То је била основна претпоставка из које су кретали библијски писци. Међутим, поред овога, посебну драж и теолошко-егзистенцијалну снагу приповести даје прича о самом Јосифу.

У његовом лику потенцијално је осликан животни пут сваког човека. Јосиф је вођен руком Божијом, а тога ни он, ни његов отац и браћа нису били свесни. У приповести се на реалистичан и упечатљив начин изражава и основна библијска истина: *Чудни су њихови Господњи*. Овде се не расправља теоријски-спекулативно о питањима промисла и слободе, мада су та питања имплицитно присутна. Приповедач говори о Божијем присуству у животу човека. Јосиф је био посебно обдарен способношћу да тумачи снове. На више се места говори да је „Господ био са њиме“. Међутим, присуство Бога у животу човека условљено је и његовим моралним држањем. У том смислу је посебно упечатљива сцена са Петефријевој женом коју Јосиф, као моралан човек одбија. Тој сцени још јачу снагу даје литерарни контекст. Наиме, у претходном делу се говори о Јуди и Тамари, где се показује како један стари човек одлази проститутки у једном заљубав не сасвим погодном амбијенту. Насупрот тога, млади Јосиф у потпуно природном амбијенту одбија младу жену. Божија благодат и дарови које даје ослањају се на морално стројење човека, што се види у случају Јосифа.

Други врло битан моменат је то што је сваки човек, на овај или онај начин, потенцијални Јосиф. Колико сви ми посматрајући ствари из наше људске перспективе имамо разне жеље и замисли, и негодујемо када се оне не испуњавају. Истовремено, колико се заправо пута покаже да је добро било што се наша стројења нису испунила. То су *јосифовске ситуације* када се осети рука Божија. Управо је то Јосиф схватио када се показао браћи. То је, заправо, пут вере који сваки човек треба да схвати. Не разумемо зашто се многе ствари дешавају, али можемо да верујемо да се дешавају по промислу Божијем.

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (II. део)

Прва победа устаника

Антоније Ђурић

– Куршумлија је био први град који су ослободили устаници –
– Око 500 бугарских војника са четири митраљеза жестоко су бранили Прокупље –

Град су бранили Бугари и Арнаути. Развила се борба која је трајала 10 часова, када је ослобођен град и извојевана прва победа устаника.

Чим је чуо да се води борба, Војиновић је притекао у помоћ са својим одредом. Ту, у Куршумлији, 13. фебруара (по старом календару) Коста Војиновић је наредио да се сав народ дигне на устанак до 17. фебруара. У многе крајеве упућени су устаници да разнесу овај проглас.

Већ сутрадан по заузећу Куршумлије, Јован Радовић се бори у околини Власотинца. Његов одред је ослободио Орашац, Конопницу, Шишавац, Крушевицу и Власотинце. У граду је ослободио око хиљаду српских регрута које су Бугари били купили. Крећући се према већ ослобођеној Куршумлији, Пећанац се, 15. фебруара, у селу Грабовници сукобио с непријатељем. После једнодневне борбе, његовом одреду се предало око 230 бугарских војника на челу са командантом Гавриловом.

Сутрадан, 16. фебруара, код села Пљакова, Пећанац се сукобио са бугарским војницима које је предводио командант Ариза-

Војвода Коста Пећанац за време четовања 1916–1917–1918. г. у шуми Соколовици, поред њега верно куче Бела чува му стражу (извор: wikimedia.org)

нов и разбио их. Том приликом заробио је 180 непријатељских војника.

Истог дана Пећанац је са својим одредом ушао у ослобођену Куршумлију. Ту је, најзад, увидео да се устанак распламсао и да се више не може зауставити, па је и он разаслао прокламације да се народ дигне на оружје.

Пре Пећанчевог уласка у борбу, била је већ донесена одлука о устаничком нападу на Прокупље. Знало се, међутим, да овај град бране знатно јаче снаге него што су биле оне у Куршумлији, али то сазнање није зауставило устанике. Одлука за напад

на Прокупље донесена је 15. фебруара на договору у Прекадинској механи. Најпре је, према договору, у Прокупље упућен изасланик устаника са писмом којим је тражена предаја посаде, како се не би узалуд проливала крв. Командант прокупачке посаде, међутим, одговорио је тиме што је запосео положаје за одбрану града. Тиме је јасно одговорио да ће бранити варош до последњег човека.

Устаници су се добро припремили за напад. Од топлличких чета образован је батаљон устаника под командом резервног капетана прве класе Владимира Пребелевца, инвалида без руке. У циљу обухватног напада, варош је подељена на четири дела: северну страну, на вису, требало је да нападне и заузме чета Миливоја Виријевића; западни део, на путу за Куршумлију, чета Спасоја Миленковића; јужни део чета Арсе Стокића и Проке Чавића; источни део чета Светозара Цветковића.

Прокупље је бранило око 500 бугарских војника са четири митраљеза. Батаљон устаника бројао је око 380 бораца.

У ноћи између 16. и 17. фебруара заузети су полазни положаји

Такса за певање

На окупираној територији Србије Бугари су завели неке нове порезе, међу њима и порез на певање, свирање, на стоку. Разрезивање пореза било је препуштено самовољи. Ко је ухваћен да пева, сместа је морао да плати таксу за певање. Ко ме је било до свирке, ако је на крштењу детета или на свадби и било веселја, морао је такође да плати таксу.

Сељак, који је иначе био принуђен да иде на своју њиву, морао је за тај одлазак да плати таксу: један одлазак – један лев. Ако би се којим случајем десило да сељак прикрије одлазак на њиву да би је обрађивао – морао је то скупо да плати, понекад и животом.

Поред пореза и такси, заведене су и контрибуције: често је за најмању ситницу разрезивано по 50 хиљада лева на село. Редовне су биле реквизиције „свакога добра што је на српској земљи родило и оплодило се“.

Сва ова отимања и пљачке имале су за циљ да потпуно осиромаше становништво. Бугари су мислили да ће и на овај начин угушити сваку помисао на буну, „јер гладном не остаје ништа друго већ да трпи и повинује се наредбама окупатора...“

Пљачка се јављала као редовна пратња свих војних и цивилних бугарских власти.

командант хоће да добије у времену, за које је очекивао да ће стићи појачања из Ниша, устаници су одмах упутили две чете да затворе овај правац...

Борбе су настављене и сутрадан до подне, када се предала непријатељска посада у граду. Кости Војиновићу предала су се четири официра, пет фелдвеле, двадесет подофицира, двадесет четири цивилна чиновника и више од 820 каплара и редова. Победа устаника била је потпуна.

За председника ослобођене прокупачке општине постављен је Милан Николић, а за команданта места Марко Павловић.

У ослобођени град су кулале нове и нове чете устаника од четрнаест до осамдесет година. Сви су носили тробојку. Иза наоружаних чета ишле су сељанке и носиле муницију и храну. У недељу је било богослужење. Црква и порта биле су пуне света. Један очевидац сведочи да је народ певао „Тебе Бога хвалим“ уз унакрсни прасак непријатељских топова из Блага и Ниша и авиона који је летео изнад цркве и гађао митраљезом и запаљивим бомбама...

Како су грађани Прокупља дочекали ослобођење и своје ослободиоце – дали смо већ у ранијем прилогу овог фељтона.

Одмах по ослобођењу Прокупља, Коста Војиновић је упутио парламентарне у Ниш, команданту бугарске дивизије Протогерову, тражећи преговоре за признавање слободне и независне државе у ослобођеним крајевима. Бугарски командант је на ово одговорио на начин какав није никада коришћен у историји ратова – наредио је да се похапсе парламентарни устаници, чиме је хтео да потврди своју надмоћ у снагама којима располаже, али је, истовремено, потврдио чин недостојан ратника.

Борбе су настављене.

— наставиће се —

Јуриш на бугарско утврђење

Устаници су опколили зграду начелства, убацујући међу опкољене Бугаре бомбе кроз прозор. Јауци рањених бугарских војника испуњавали су околину, али још увек није било знакова предаје. Устаници су кидисали на зграду, из које су Бугари, упркос свему, и даље гађали митраљезима... У једном тренутку, четовођа Радивоје Вучинић, свештеник, успео је да улети у зграду и бацати две бомбе. Чим су бомбе експлодирале, јуначки је пао и Вучинић.

Око подне борба око зграде начелства се утишала. Почели су преговори за предају посаде. Бугарски командант је изјавио да по правилима треба да протекне 24 часа да би се посада предала, а до тада је тражио да се прекине борба. Схватајући да бугарски

за напад и прекинуте све телеграфско-телефонске линије које су водиле из Прокупља. Не чекајући Пећанчев одред, капетан Пребелевац дао је, 17. фебруара, у пет часова, трубом знак за јуриш. Браниоци су успели да се одрже само два часа на својим положајима, па су се повукли на ивицу вароши. Али, ни ту нису могли да се задрже, јер је народ, који је излетео из својих кућа, показивао устаницима бугарске положаје и лађао се оружја да би учествовао у ослобођењу свог града. Бугари су се брзо повукли у окружно начелство, зграду са два спрата од тврдог материјала, а устаници нису располагали топовима како би ову зграду срушили. Добро заштићени, Бугари су бранили прилазе митраљезима и јаком пушчаном ватром. Још на почетку борбе, Бугари су имали знатан број мртвих и рањених, а устаници су се дочекали и једног њиховог митраљеза...

И кад је рат – ваља живети

Србија у Великом рату

Зорица Нешић

Чешки књижевник Ервин Киш, каплар 11. пука 9. Аустроугарске дивизије и учесник Колубарске битке пише: „Тек у Србији 1914. године схватио сам да је слобода малих народа јача сила од насиља великих и моћних. Тек сам овде схватио Шатобријана да неумитна сила – воља савлађује све, а да је слабост силе у томе што верује само у силу.“

Оно што се догодило са Србијом и Србима од октобра 1915. до септембра 1918. незабележено је у историји Првог светског рата, па и у историји Европе. Једна држава, све кључне установе – напустила је своју територију да би се, преко две суседне (Црна Гора и Албанија), повукла на тле треће земље (Грчка). Наредбом Врховне команде о повлачењу „држава није изгубила своје биће, она и даље постоји, иако на туђем земљишту, док је год ту владалац, влада и војска, па ма колика њена јачина била“. Иако без територије, готово сви нивои државне управе радили су на Крфу до краја Великог рата. Препорођена српска војска острво ће коначно напустити средином маја 1916. године. Војска ће одатле бити пребачена на Солунски фронт, одакле 15. септембра 1918. креће у победоносну офанзиву и ослобађање отаџбине. Пробој Солунског фронта, ослобођење и уједињење српског народа дали су, међутим, албанском страдању и крфском препороду, у далекој Африци, накнадни, дубљи историјски смисао. Повлачење преко Албаније и препород на Крфу, у Бизерти, Тунису, Феривилу... сагледавани су као израз косовског опредељења српског народа. Називани су „распећем“ и „васкрсом“, или „голготом и васкрсом Србије“.

Живот и после Албанске голготе

Први савезнички брод са српским борцима упловио је у Гувију, луку неколико километара северно од града Крфа 19. јануара 1916.

До 18. априла са 43 брода евакуисано је преко 150.000 припадника српских јединица. На Крфу је до краја Великог рата 1918. године, боравило неколико хиљада српских официра, војника и државних службеника.

Из извештаја француског потпуковника Монијала, члана мисије генерала Мондезира сазнајемо: „Први дани оскудице пружили су прилику да се још једном покаже изванредна дисциплина српског војника. У овој огромној гомили људи и у још мало или никако оформљеним јединицама, улогореним под непрекидним обилним кишама у маслинацима, ниједна жалба за неко посечено или оштећено дрво није приспела француској мисији.“

Српски војници били су распоређени по логорима који су били претежно организовани дуж источне стране острва. Заједно са Енглезима, припадницима Британске јадранске мисије, правили су пут ка Мораитици и решавали проблем транспорта воде у војничке кампове који су се налазили у јужном делу острва. Градили су докове, постављали телефонске линије, поправљали мостове и свакодневни живот на Крфу чинили организованијим и квалитетнијим. И данас, у крфском селу Потамос постоји мост који су изградили српски и енглески војници.

Сечење колача у пуку на положају – Момчило Гаврић са војницима артиљеријског пука Дринске дивизије (извор: velikirat.com)

Васкрс у изгнанству

Краљевина Србија је у Великом рату мобилисала 15% од укупног броја становништва, и то 30% мушкараца, а од тога 83% у старосној доби између 18 и 55 година. Србија је изгубила у том рату 50% мушке популације. Овакви статистички подаци говоре само једну чињеницу, да таквим напорима није била изложена ни једна друга држава у Великом рату.

Заједно са српском војском у корак је ишло и српско свештенство. Током Великог рата од 3.200 свештеника и монашког особља страдало је безмало, половина, претрпевши, као и народ, огроман погром у том рату. Свештеници су учествовали у јединицама српске војске помажући духовним радом учвршћујући морал... Још је *Законом војеним* из 1839. било прописано да за непоштовање свештеника, немарност и изостајање са службе и сличне пропусте слеђују строге дисциплинске мере. Официр би био затворен уколико би на молитву дошао пијан, а

Тамо далеко, далеко од мора...

Из кафана, пиљарница, бакалница и са брода „Србија“ чули су се звуци песме „Тамо далеко“. Најпопуларнија песма на српском језику настала је међу војницима на Виду. Песму носталгије прихватили су и странци, иако нису разумели све речи. Слутили су да се иза мелодије може крити само жал за напуштеном отаџбином, породицом, огњиштем. Неретко се служба у Цркви Светог Спиридона завршавала песмом „Тамо далеко“, која је тако прерасла у молитву...

Коло на Крфу 1916. г. (извор: krstarica.com)

„За успомену и велико сећање својој сестри, из Туниса – Северна Африка“, 1916. г.: фотографија – дописна карта, група ратника на опоравку у Тунису (извор: славним-прецима.срб)

ако би се то поновило још два пута, био би лишен чина. Војник би за исти преступ био кажњен благом мером, а трећи пут ишибан. Најстроже је било забрањено псовање Бога и хула на светињу. Током Великог рата погинуло је 580 свештеника Српске Православне Цркве.

Архиепископ београдски и Митрополит Србије, касније Патријарх Српски – Димитрије (Павловић), за време Првог светског рата прошао је страдања са српским народом и војском, и преко Албаније стигао на Крф. Крфска митрополија уступила је за време боравка Срба три цркве за богослужбене потребе, Цркву Светог Николе, Свете Тројице и Светог Архангела Михаила.

Канадски свештеник доктор Бојд описао је сцену прославе Васкрса те 1916. године на Крфу: „Била је сва војска постројена у паради поред мора. У том дојаха у касу регент Александар, стаде пред војску и узвикне: – Христос воскрес, браћо! И сва војска громогласно одговори: – Ваистину воскрес! Јединствен приказ какав у свету нисам видео, да један владар као неки апостол објављује својој војсци да је Христос васкрсао, и да

сва војска потврђује речи свог владара.“ Вероватно је тог тренутка реч „васкрс“ у колективној свести српског народа добила двоструко значење: са једне стране највећи хришћански празник Васкрсења Христовог, а са друге васкрс српске државе и војске на острву Крфу. Своју веру и оби-

чаје Срби нису заборављали ни у далекој Африци. У касарнама, логорима, по болницама и санаторијумима, светковали су своје велике верске празнике, нарочито обележавајући Бадње вече, Божић, Васкрс, Видовдан, своју крсну славу... Чим се српска војска разместила у северној Африци, организован је верски живот. У Команди Српских резервних трупа и подофицирских школа у касарни Ламберт, био је свештеник који је обављао црквене обреде у самој команди и одржавао везу са осталим свештеницима који су били распоређени по болницама у Феривилу, Тунису, Алжиру и у логору Лазауз. У логору су српски војници одмах једну бараку адаптирали и опремили као цркву у којој су се обављале молитве, Литургије; комплетна верска служба за војнике и старешине логора...

За време Великог рата један део ђака и професора Богословије Светог Саве се нашао у Енглеској. За те ђаке отворена је Богословија у Кадесдону. За заступника ректора постављен је јеромонах Јосиф Цвијовић.

Списатељска делатност

На Крфу, где је функционисала српска влада, формирани су судови, школе, болнице, позоришта, затвори. Штампали су се часописи, који су окупљали српске ствараоце и интелигенцију. Уз помоћ познатог крфског штампара Ланцаса, отворена је штампарија коју су Французи снабдевали најсавременијим штампарским материјалом. У њој су као званично гласило српске владе штампане *Српске новине* три пута недељно у тиражу од 10 000 примерака. У листу су, поред извештаја и вести са фронта, први пут објављене Божићева *Плава тробница*, Дучићева *Аве Србија*, Ростанова *Краљ Петрова четвори вола* и друга вредна дела. Негде још даље, у Великој Британији, Павле Поповић објављује у Кембриџу *Јуџословенску књижевност*, а дела српских интелектуалаца појављују се и у Женеви, Паризу, Торонту, Јужној Америци.

Године 1917. на Крфу, појављује се чувени крфски *Забавник*, који успева да окупи изузетно значајне ствараоце: Јована Дучића, Владислава Петковића Диса, Тина Ујевића, Тодора Манојловића, Растка Петровића, и многе друге. Романтичарско родољубље, косовски мит и славна прошлост доминирају у текстовима и стиховима, са тежњом да се одржи нада у национални опстанак и победу над непријатељем.

Један од центара стваралаштва постаје и Бизерта, у северном делу Туниса, где се покреће информативни лист, са недељним додатком *Из старих ризница*. По избору Веселина Чајкановића, ту објављују и српски војници и рањеници. ■■

Манастир Светог Илије у Мосулу у Ираку срушен до темеља

Два миленијума историје:
манастир Светог Илије
у Ираку пре 2014. г.
(фото: Wikipedia)

Уништавањем прошлости до контроле у будућности

Најстарији хришћански манастир у Ираку, вековно место окупљања хришћана и муслимана, али и песника, писаца, историчара и авантуриста, претворено је у поље шута и прашине у још једном акту уништавања древних културних здања који су починили припадници екстремистичке организације Исламска држава.

Почетком ове године објављени су сателитски снимци којима се потврђује да је 1.400 година стар манастир Светог Илије у Мосулу потпуно уништен, претпоставља се током августа и септембра 2014. године. У рушилачком походу одмах после освајања ове територије, по свему судећи су употребљени и булдожери, експлозив и друга тешка опрема.

Манастир Светог Илије или Даир Мар Елија добио је име по асирском хришћанском монаху Илији, који га је саградио између 582. и 490. године. Био је свето место за ирачке хришћане вековима и део блискоисточ-

Пре и после напада: сателитски снимци манастира Светог Илије у Мосулу агенције АП објављени су почетком ове године

не халдејске католичке заједнице, који представљају бројну хришћанску деноминацију, из године у годину у укупном броју све мању у Ираку. Број хришћана у овој земљи у 2003. години представљао је пет одсто укупног броја становника, односно око милион и по људи на попису становника 1987. године; под верском толеранцијом режима Садама Хусеина,

било их је више од осам одсто, а данас после рата, процењује се да у Ираку нема много више од 200.000 хришћана. Хришћани претежно живе у Багдаду, Басри, Мосулу и Киркуку, на северу земље у Нинивској равници, а већина њих се етнички изјашњавају као Асирци који говоре источно-арамејским језиком, као и једна мања група Јермена и Халдејаца.

Злочини против духовног наслеђа

Злочини против духовног и културног наслеђа света постоје уназад хиљадама година, али дивљање над баштином у Ираку последњих деценија представља низ чинова без преседана који су изазвали глобално огорчење и проглашени су за ратне злочине.

После бројних талибанских рушилачких напада на споменике светске културне баштине, од 2003. до 2011, хришћанске споменике уништава Ал Каида. Потом следе стравична оскрнављења споменика у Ниниви, Палмири и Хатри, централне и универзитетске библиотеке у Мосулу од стране екстремиста организације Исламска држава.

Манастир Светог Илије придружио се списку више од 100 уништених верских и историјских локалитета, укључујући џамије, гробнице и цркве у Сирији и Ираку.

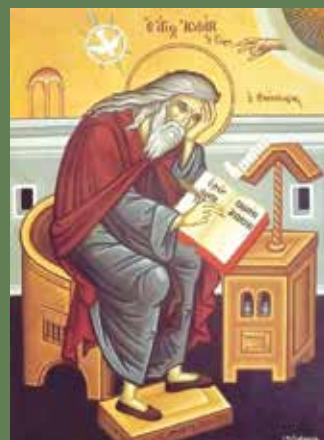
Хришћанство у Ираку потиче још од I века када су га на овим просторима проповедали Апостоли Тома и Тадеј. Асирци одмах прихватају Христа, а Асирија постаје средиште православног хришћанства и сиријске књижевности од тада, све до средњег века. У петом веку ирачким хришћанима дозвољено је оснивање црквеног сабора коме су присуствовали сви епископи Сасанидског царства. Асирска црква је од 424. године аутокефална, патријаршија је до 8. века била смештена у Ктесифону када се премешта у Багдад. Асирски лекари и мудраци имали су велики углед и утицај и после исламског освајања ових простора, све до 13. века. Од тада па све до данас, хришћани постају жртве верског и етничког прогона, покоља.

Свој духовни центар хришћани су у овом делу света до 2014. године и поред свих историјских недаћа ипак имали. Био је то манастир посвећен Светом Илији који се простирао на око 2.700 квадратних метара. Комплекс је подразумевао 26 одвојених просторија, двориште, капелу и гробље и попут непробојне тврђаве на брду изнад Мосула представљао је стражара

вере. Непосредно поред манастира налази се извор природно минералне воде. Близу улаза у капелу уклесана су на грчком прва два слова имена Исуса Христа, хи и ро (Х и Р).

Главно светилиште изграђено је у XI веку и веома оштећено током напада Персијанаца 1743. године. Све до почетка 20 века овај комплекс је био у веома лошем стању, готово у рушевинама, али је онда реновиран. За време Другог светског рата у њему су живеље бројне избеглице, а потом, 70-тих година, манастир је служио као војна база.

Током инвазије на Ирак 2003. комплекс је поново оштећен, а добар део просторија затрпан смећем. Када су америчке војне трупе заузеле место, манастир је уништаван исписивањем бројних графита и кречењем главне капеле када су уништени још увек постојећи трагови древних мурала старих више од 600 година. Ипак, један амерички војни капетан увидео је значај ове културне светске баштине и почео да води рачуна о месту и спроводи мере обнове. Мосул у јуну 2014. године преузима организација Исламска држава, када се процењује да је убијено на хиљаде цивила и протерано хиљаде хришћана.

На путу Исак Сирина

Значај за целу хришћанску Цркву има светитељ Исак Сирин (око 620 до око 700) који је са ових простора. Подвижник, теолог и мистик, у средиште свог теолошког мишљења ставља љубав, која је главни разлог стварања света и његова покретачка сила. За собом је оставио бројне списе и често цитиране мисли.

Екстремисти Исламске државе уништавали су зграде и рушевине историјски значајних здања које сматрају супротним њиховом тумачењу ислама. Од прошлог лета асирски хришћани су изложени претњама милитаната Исламске државе да ће бити погубљени уколико не пређу у ислам. Потпуно уништење манастира Светог Илије у Мосулу и објављивање информације о томе чак 16 месеци после догађаја једнако је тешко, као и страх који се појавио у међународној јавности да су у тајности уништени и многи други хришћански центри и културна добра на просторима на којима хришћанска вера постоји од свог почетка.

М. Симоновић

Сл. 1: Печатњак кнеза Лазара
(фото: Музеј рудничко-таковског краја)

Печатњак кнеза Лазара

Милена Стефановић

Печатни корпус српског средњег века сачуван је у невеликом броју. Тако овај печатњак обликом одудара од свих познатих средњовековних типара, а садржај почетне легенде такође је јединствен. На основу представе и натписа око ње, јасно је да припада кнезу. Ћирилски натпис започиње инвокацијом и крстом са проширеним зрацима:

„† ОВО ЈЕ МИЛОСТ ГОСПОДИНА КНЕЗА ЛАЗАРА СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ“.

Један од најзанимљивијих експоната, звезда поставке у Галерији САНУ у Београду на изложби Музеја рудничко-таковског краја, у току једне недеље у марту, био је новооткривени предмет који подсећа на нашу славну прошлост касног средњег века. Типар или печатњак кнеза Лазара изузетно је археолошко откриће, значајан предмет који нам потврђује статус кнежевске куће свога доба (сл. 1).

Уочљив је препознатљив мотив пара бивољих рогова на челенци шлема као доминантни хералдички мотив дома Светог кнеза.

Печатни корпус српског средњег века сачуван је у невеликом броју. Тако овај печатњак обликом одудара од свих познатих средњовековних типара, а садржај почетне легенде такође је јединствен. На основу представе и

натписа око ње, јасно је да припада кнезу. Ћирилски натпис са разрешеним скраћеницама преведен са српскословенског започиње инвокацијом и крстом са проширеним зрацима: „† ОВО ЈЕ МИЛОСТ ГОСПОДИНА КНЕЗА ЛАЗАРА СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ“.

Титула указује да је типар израђен после 1378–79. године, од када је кнез имао ранг опште-српског владара кога је и Српска Црква признавала као једина повезујућа снага раније снажне и јединствене државе. Начело *familia regnans et regnum*, по коме је судбина владарске породице повезана са државом, древно је начело присутно код Срба још у паганско доба, усталило се од раног средњег века, а као систем уређења политичког живота било је присутно у оновременом животу и других европских народа.

Печатњак се доводи у везу са временом владавине кнеза средњовековним Рудником, који је поред Новог Брда био најбогатије рударско средиште средњовековне Србије и шире. Највероватније је био намењен за отискивање печата приликом оверавања докумената које је радио службеник у кнежевској канцеларији, која су тиме добијала пуноважност. Печат има важност кнежевске и судске власти и важан је за изградњу личног ауторитета.

Сам печат представља идентитет владара, који је носилац највиших државних функција и достојанства. Идентитет се преноси и на област и државу којом влада. Кроз идеју која га води и поруку која се чита. Кроз осећање изражавања у симболима.

На кнежевом печату је представљен по типу витешки шлем

На кнежевом печату је представљен по типу витешки шлем турнирског типа, елемент који му придаје војни контекст. Средњовековно племство је војничко и побожно уз успостављени витешки кодекс. Снага војне моћи

је била изузетно важна. У односу на друге феудалне господаре после смрти цара Стефана Душана, изузетак је била Лазарева држава, војнички и управно добро организована, иако обимом једва нешто већа од других.

турнирског типа, елемент који му придаје војни контекст. Средњовековно племство је војничко и побожно уз успостављени витешки кодекс. Снага војне моћи је била изузетно важна. У односу на друге феудалне господаре после смрти цара Стефана Душана, изузетак је била Лазарева држава, војнички и управно добро организована, иако обимом једва нешто већа од других.

Овај иконографски документ у виду металне плоче приказује на централном пољу по једну украсну гранчицу са обе стране шлема, са два лучно извијена рога нама препознатљива са грба кнеза Лазара, који је постао наследни иконографски симбол који су поред Лазаревића употребљавали и Бранковићи.

Мотив шлема са челенком и роговима призната су хералдичка обележја. Поред печата, у фрагментарној форми грба сачувана су отиснута на сребрном дугмету аутентичног кнежевог плашта који се чува у Музеју СПЦ, и као знаменитост из домена примењене уметности и у каменој пластици на парпетној плочи јужног зида спољне припрате главне цркве манастира Хиландара, чији је ктитор био Свети кнез. Његов син деспот Стефан Лазаревић их је стављао на новац, позлаћено прстење и, наравно, грб. Данас се шлем са роговима налази ре-дизајниран у основи грба Града Крушевца, стоног града кнеза Лазара (сл. 2).

Посебно су интересантни рогови постављени на врху кациге Светог кнеза. Необичног изгледа, експресивности, остављају утисак. Као хералдичко знамење амблема, сигурно су имали неко значење које се јасно читавало.

Сл. 2: Дугме са волујским роговима са одоре кнеза настале пре 1389. г. Сматра се да ју је носио у Косовској бици, после које је сахрањен умотан у одору (фото: Музеј СПЦ)

Уобичајено је било да се одабере један одређени сегмент грба, који ће бити представљен на новцу и печатима. То је била особина српске средњовековне хералдике. Шлем са челенком био је присутан мотив у владарским кућама средње и западне Европе, док се шлем са роговима ређе појављивао. Са перјем као додатком имао их је дански краљ Кристоф II 1321. године. Сасвим је сигурно да вуку порекло из далеке прошлости. Сам

Александар Велики је волео да буде представљен са (овнујским) роговима као симболом моћи и снаге у ширењу царства.

Рогови могу да имају и негативну конотацију у хришћанству. Нарочито велики, овнујски, бикови, козији, јеленски, у зависности од животиње које су њима обдарене и онога што оне као такве симболизују.

Кроз религиозни симболизам, рог је тумачен у старозаветном

Сл. 3: Подни мозаик описује борбу између величанствених бића, лава и бола, Трансјордан (регион), око 475–525 г. (фото: Bible Lands Museum)

контексту када је цар Давид помазан уљем из рога (1. Сам. 1, 16) обредом који му је давао божанско право да влада кроз сакралну власт владара, када се Дух Божији спустио на његову главу.

Дубоки корени се могу наћи у старој српској старини када, приликом обожавања сунца и сунчевог календара, коледари носе обележје са роговима. Рог је соларни симбол код древних народа. У нашим словенским митовима се спомињу шлем и рогови бога Радогоста (Чајкановић, *Мити и религија код Срба*). Говече је код индоевропских народа, код Иранаца, Египћана, Вавилонца сматрано за „свету“ животињу као и код нашег народа.

Спектакуларно су се појавили век касније „захваљујући“ Јеронимовом преводу Библије на глави Микеланђеловог Мојсија, и „зраче сјајем“ као симбол његове духовне моћи произашле из његових личних односа са Богом и уздизања у више сфере. Сфере посвећености (Изм. 34, 35).

Консекративни рогови као „рогови посвећења“ још од микенског доба су били предмет

култа. Специфично критски, сакрални рогови, симболи непознатог божанства критског пантеона појављивали су се на жртвеницима и по распрострањености потврђују значај и религиозну функцију. Крићанима Нилсон приписује веровање у божанску моћ бика.

Још у египатско доба постојали су шлемови у облику рогова бика, сличне су носили микенски ратници, а код старих Германа корнути тј. „рогати“ (лат. *cornutus*) шлем са два рога носила је пешадија, што се везује за митологију индогерманских народа у којој се дивље и рогате животиње користе у ритуалима као опасне и борбене, а у исти мах и апотропејске јер рогови су моћно оружје рогатих животиња.

У древном свету во, говече, као највећа и најмоћнија домаћа, припитомљена животиња симболизује цивилизовани свет којим влада човек. Често у визуелној уметности култура старог света представљен је кроз иконску борбу са дивљом животињом као што је лав или медвед, који симболизује дивљи и необуздан свет

(сл. 3). Многи истраживачи сматрају да је то израз бескрајне борбе између цивилизованог света и дивље снаге која прети да га уништи. Другим речима, пренесено, борба између културног и примитивног представљена је кроз ову јаку иконографску матрицу. У Ст. Завету Бог када кажњава непослушне Израиљце, изражава то преко дивљих животиња (Лев. 26, 22). Мир и благослов влада док држе Божије законе.

По аналогији, бивољи рогови као знамење на шлему кнеза Лазара, могу да се интерпретирају као *translatio*, пренос ове суштинске идеје уласка у бој са онима који нису део тадашњег света, део европске хришћанске цивилизације и културе, део византијског комонвелта. Који представљају претњу. Хаоса који долази са непознатим светом отоманских Турака, народа другог закона.

Свети кнез (у)стао је у одбрану своје државе и границе, али самим тим спречио даљи продор на Запад. Као што *drang nach Osten* има трансферзалу, која иде у супротном правцу, опет преко наше територије. ■■

Асертивност: Заступам себе, поштујем тебе!

Саша Велимир

Успешна комуникација је много мање ствар урођене способности, него вештина која се може научити и увежбати. Асертивност се дефинише као вештина особе да се заузме за себе и да ефикасно заступа властите интересе на директан, искрен (поштен) и социјално адекватан начин, уважавајући другог, његове потребе и могућу различитост у мишљењу, отварајући пут дискусији, размени и заједничком решавању ситуације.

Када бисмо имали школе које у оквиру свог програма садрже предмет којим се учи успешна комуникација и конструктивно решавање проблема, то би сигурно довело до побољшања међуљудских односа како у школи тако и у друштву, у већој мери би се остварила једнакост и поштовање међу људима и много чешће би се користила фер-плеј решења у проблемским ситуацијама. Све то би довело до подизања нивоа културе понашања и корекције одређених недоличних поступака. Успешна комуникација је много мање ствар урођене способности, него вештина која се може научити и увежбати.

Сведоци смо једног времена, а сигурно и сведочења из личног искуства, многих промашених разговора, израђављених душа, осећања нелагодности или чак победе у надмудривању и вештој реторици. Сигурно смо били посматрачи, као и актери агресивног или пасивног понашања у оквиру неке комуникације. Добра вест је да постоје начини уз помоћ којих се могу наћи успешна решења комуницирања, који доносе сами по себи лично задовољство, како са блиским, тако и са људима из ширег окружења. То се може постићи уз помоћ асертивности.

Асертивност је став и начин понашања у било којој ситуацији у којој треба да изразите своја осећања, изјавите оно што

желите и кажете не када нешто не желите. Термин асертивност је енглеског порекла (*assertive*) што значи упоран, самоуверен, самосвестан, самопоуздан. Као појам, најчешће се користи у психолошкој терминологији, а у оквиру опште свакодневице није баш препознатљив. Асертивност се дефинише као вештина особе да се заузме за себе и да ефикасно заступа властите интересе на директан, искрен (поштен) и социјално адекватан начин, уважавајући другог, његове потребе и могућу различитост у мишљењу, отварајући пут дискусији, размени и заједничком решавању ситуације. Популарни у свету, а све више присутни и на нашим просторима, су асертивни тренинзи. Они бивају све актуелнији, решени да у кратком временском периоду подигну људско самопоштовање, као и спремност на одлучно изражавање својих права и жеља, уз уважавање туђег мишљења. Воде их психолози и психотерапеути, где се у оквиру когнитивно-бихејвиоралне терапије клијенти уче вештини асертивног понашања, управо због стицања социјалних и комуникацијских вештина. Практикују се индивидуално или групно.

Различити моделі реаговања

У свакодневној интеракцији са другима, а пре свега супротста-

вљању нашим циљевима, жељама и осећањима склони смо трима различитим могућностима реаговања: пасивним, агресивним и асертивним. Таквој различитости реаговања најчешће доприноси начин васпитања, традиција, култура говора и увереност у исправност сопственог мишљења.

Пасивно реаговање подразумева повлачење, неизражавање властитих осећања, одустајање од својих жеља... Само по себи је штетно и самопоражавајуће. Временом доводи до фрустрација, осећања беспомоћности, беса на себе и смањења самопоуздања, а одликује га и социјална анксиозност, стидљивост, интровертност, као и проблем са личним вредновањем. У основи оваквог понашања је страх да ћемо бити одбачени или критиковани. Такође, особе пасивног реаговања верују да немају права да изразе своја осећања, а када их и изражавају, као и своје ставове, мишљења, потребе – осећају нелагодност, стид и страх.

У односу на пасивно реаговање, друга крајност представља агресивно реаговање. Посматрано кроз дужи временски период оно, као и пасивна реакција, је самопоражавајуће. Агресивно реаговање одликује немогућност контроле афеката, импулса. Често за циљ има победу као тежњу за показивањем моћи, стога су склони различитим методама: вређањима, омаловажавању, на-

падима (вербалним и физичким), манипулацијама, обезвређивању, понижавању и критици. А успешним наметањем, још више се учвршћују у свом обрасцу понашања. Агресивно понашање доводи, пре свега, до проблематичних социјалних односа, као и нарушавања слике о себи.

Трећи начин реаговања представља асертивно реаговање. Оно, пре свега, подразумева склоност да се изразе своја осећања (како пријатна тако и она непријатна, као што су: неслагање, незадовољство, разочарање итд), искажу жеље, ставови и циљеви али на начин који не угрожава и не повређује друге људе. Наравно, не подразумева наметање и постављање апсолутистичких захтева другима, што је заправо одлика агресивног реаговања. Овакав начин реаговања је једини здрав, самопомажући стил понашања у социјалним интеракцијама. Он представља скуп социјалних вештина које се уче током живота или у оквиру терапијске ситуације.

Предности асертивне комуникације

Услед динамике свакодневног живљења, велики део наше психолошке енергије одлази на одржавање или решавање добрих односа са другима. Без обзира шта неко ради и какав живот води, увек ће бити појединаца који ће проузроковати неке проблеме. Развијање комуникацијских и социјалних вештина је право решење у корист побољшања међуљудских односа с једне стране, и постизања осећања личног задовољства и успешности с друге стране.

Асертивност као једини прави избор представља избалансиран избор, обједињујући најбоље и од агресивности (не повлачимо се већ се залажемо за себе) и од пасивности (уважавамо другог али као себи равног). Он обухвата уважавање, али не и по-

Циљ асертивног понашања у сукобу је решити проблем, а не победити и бити у праву по сваку цену. Асертивношћу минимизирамо тензију у свим односима, као и у себи самима приликом конфликтних ситуација. Битна њена карактеристика је сарадња, договор и извињење. Особа која се понаша асертивно је проактивна, има иницијативу и сама преузима кораке за остваривање својих задатака и интереса.

Илустрација:
morguefile.com

корност и подређивање другој особи. Готово да садржи читав сет порука о томе како би требало да се понашамо уколико желимо да будемо одлучни, да себе поштујемо, да не будемо нити агресивни, нити пасивни, већ да се (једноставно) заузимамо за себе. Асертивност самим тим подразумева и две врсте уважавања, уважавање себе које обухвата изражавање својих потреба и жеља, као и истовремено уважавање потреба и жеља друге особе. Циљ асертивног понашања у сукобу је решити проблем, а не победити и бити у праву по сваку цену. Асертивношћу минимизирамо тензију у свим односима, као и у себи самима приликом конфликтних ситуација. Битна њена карактеристика је сарадња, договор и извињење. Особа која се понаша асертивно је проактивна, има иницијативу и сама преузима кораке за остваривање својих

заadataка и интереса. Кроз кориговање свог начина комуникације, преузимањем асертивног модела можемо постићи значајне личне напретке: јачање самопоуздања у односима са другим људима, јачање прага толеранције на непријатност, избегавање успостављања контроле над ситуацијом и људима. Асертивно понашање временом резултира бољим прихватањем себе, чиме се смањује осећај несигурности и рањивости, а повећава се самопоуздање, што доводи до смањења потребе за туђим прихватањем и одобравањем. Такође, оно подразумева бољу контролу сопственог понашања, што доноси осећај задовољства.

Особа асертивне стила комуникације зна активно да слуша, поштује друге и то тражи за себе, јасно и директно говори, критикује понашање уз уважавање личности. Асертивна комуникација, пре свега, садржи следе-

ћу поруку: Ово је моје мишљење, ово је моје осећање и ово је моје виђење ситуације. Такође зна да похвали друге, преузима одговорност, спремна је да се извини.

Оно што је јакo важно у контексту ове приче је то да асертивни људи чекају од других да добијају оно што желе. Знају да се контролишу и да санирају свој стрес. Верују у могућност разрешења конфликта, верују у себе, као и у друге. Асертивношћу се обезбеђује право свих учесника. Остворени су за нова решења кроз редефинисање својих потреба, виђења неке ситуације или мишљења. Они су тимски играчи, и стога се са њима радо сарађује, а паралелно стичу и блискији односи са другим људима. Истраживања у овој области су показала да асертивни појединци значајно брже напредују у пословној каријери него њихове једнако стручне неасертивне колеге. Зато су многе велике компаније у свету уврстиле тренинг асертивности у базични пакет едукације за своје тимове.

Развој асертивности

Као што смо већину свог понашања научили, тако и асертивност представља технику која се може научити и успешно савладати. Од рођења дете тежи задовољењу својих потреба, тренутно и непосредно, стога можемо рећи да се примарни облици асертивног понашања код детета испољавају још у најранијем детињству као израз задовољења својих потреба, осећања, моторике и у стицању нових знања. Постављање питања о својим првим сазнањима представља његово право да испољи своја осећања и потребе, и тиме се развија основа асертивности. Овакав вид васпитања омогућава детету да усвоји низ уверења још у раној младости, која ће му омогућити да јасно изрази своје право, као и да научи да поштује туђе.

У свакодневној интеракцији са другима, а пре свега супротстављању нашим циљевима, жељама и осећањима склони смо трима различитим могућностима реаговања: пасивним, агресивним и асертивним. Таквој различитости реаговања најчешће доприноси начин васпитања, традиција, култура говора и увереност у исправност сопственог мишљења.

Током развоја потребе се мењају, као и начини на које човек изражава те потребе, као и начини на које их задовољава и за њих се залаже. Путем социјализације током људског развоја адаптирамо се на друштво у којем живимо. Кроз агенсе социјализације учимо друштвене норме културе у којој живимо, које подразумевају и учење друштвено прихватљивог понашања. Дете, заправо, кроз однос са другима учи шта је прихватљиво а шта лоше, као и који је исправан начин за остваривање друштвено пожељних циљева, а који начин се сматра непристојним, агресивним и лошим понашањем. Као и код одраслих особа, тако и код деце код које се подстиче асертивно понашање, омогућиће се лакше суочавање са стресом и конфликтним ситуацијама, затим лакше решавање проблема са којима се сусрећу ван породичног окружења. Ефикаснији су у коришћењу својих знања, умећа и испољавања потреба, што води ка квалитетнијем друштвеном животу са својим вршњацима. Уколико се на време савладају одговарајући облици асертивног понашања, њихов учинак ће се одразити на позитиван развој дететовог самопоштовања, што аутоматски говори о томе да ће имати бољу слику о себи, као и да ће на бољи начин изражавати своја знања и способности.

Закључак

Као што је речено, асертивно понашање подразумева изражавање својих осећања, ставова и жеља. Тиме изражавамо своју властиту индивидуалност и сло-

боду. Ово подразумева да смо свесни себе, као и да смо спознали своје жеље. И оно што је значајно је то да ова спознаја почиња на идеји да је ваше право да затражите оно што желите. Ви поштујете себе и своје потребе, једнако као друге особе и њихове потребе.

Ако сте асертивни, свесни сте својих права која имате као људско биће. А често се наша права чине као нешто што се подразумева, она се лако заборављају, или се пак са тешкоћом остварују. За све оне који су их заборавили, ево малог подсетника:

Имам право да тражим оно што желим. Имам право да кажем не на молбе или захтеве које не могу да испуним. Имам право да изразим сва своја осећања, позитивна или негативна. Имам право да се предомислим. Имам право да направим грешку и да не будем савршен/а. Имам право на сопствене вредности и стандарде. Имам право да кажем не за било шта на шта нисам спреман/а, што ми се не чини безбедним или што угрожава моје вредности. Имам право да одредим сопствене приоритете. Имам право да не будем одговоран/а за туђа понашања, постојеће, осећања или проблеме. Имам право да се наљућим на некога кога волим. Имам право да будем у пошћуношћу то што јесам. Имам право да кажем: Не знам. Имам право да не оправдавам и не образлажем своје понашање. Имам право да доносим одлуке на основу својих осећања. Имам право на потребу за сопственим простором и временом за себе. Имам право да имам своје потребе и жеље које ће други пошћовати. Имам право да се према мени односе са пошћовањем. Имам право да будем срећан/а. ■

Ancrone Wisse: Водич за анахореткиње

Лазар Нешић

Пред нама је несвакидашња прича. Међу малобројним преживелим хришћанским списима из тринаестог века написаним на средњем енглеском језику (Middle English), нарочито се издваја група необичних свитака у облику књижица и приручника за свакодневно читање и употребу. До краја деветнаестог века ови списи, из многобројних разлога, нису изазивали посебну пажњу научника. Међутим, тада се ситуација променила и енглески академци (један од њих ће бити и чувени Џ. Р. Р. Толкин) започињу интензивно изучавање истих. О каквим списима се овде ради? О чему они говоре и сведоче? Сличног стила, језика и религиозне садржине ови манускрипти су као циљну групу имали јединствену врсту читалаца, оновремене „анахореткиње“ у Енглеској, хришћанке (жене и монахиње) које су свој живот проводиле у нарочитом подвигу екстремног „затворништва“, најчешће у келијама директно назиданим на парохиске цркве. Овде су проводиле свој живот доиста зазидане између зидова храма и света, често само с једним прозорчићем који је гледао на унутрашњост цркве и богослужења која су се одвијала у њој, те рупом у зиду кроз коју је достављана храна и сличне потрепштине. До данас је преживело много оваквих насеобина и могуће је до танчина се упознати с њиховом археологијом и тајнама које ове историје крију.

Најпознатији од манускрипта који је дошао до нас носи име *Ancrone Wisse* (у неким варијантама и *Ancrone Riwe*), што у грубом преводу значи: *Водич за анахореткиње*. Реч је о посебној врсти списка (настао је, сматра се, између 1225. и 1250. године) који се бави сложенем и де-

таљном расправом о анахоретском животу, о спису који је служио као нека врста приручника што је требало да усмери свакодневни живот анахореткиња, како у њиховом спољашњем, тако и унутрашњем животу. Верује се да је писац био неко из образованих хришћанских монашких редова, вероватно духовни отац анахореткиња којима је спис био првобитно упућен. Овај анониман и веома начитан мушкарац (који се, заправо, никада није сам окушао у животу „затворништва“) покушаће да теолошки смислено (црпећи, како из богате хришћанске традиције, тако и њему савремених теолога Цркве) и пастирски практично (поседујући богато искуство монашког живота у манастиру) осмисли живот својих духовних штићеница. „Анахореза“ овакве врсте (наиме, запањујућег одвајања од света у четири зида) није била ствар за мушкарце. Макар не у средњовековној Енглеској где су доминирали (велики, богати и утицајни) мушки манастири. У неким другим добима и мериђанима ипак је била, као што у петом веку сведочи блажени Теодорит Кирски у својој (подједнако шокантној и луцидној) *Историји бољубаца* или такозваној *Историји монаха у Сирији*. И тамо ће неки необични (космати, голи и крајње дивљи) мушкарци (хришћански подвижници) узимати на себе извесне скандалозне подвиге и аскезе, праксе такве врсте које су савременим читаоцима незамисливе и бајковите. Шта све ликови ове књиге неће чинити за љубав Другог. Чему се све неће предавати и препуштати. Мало је речи које то могу да опишу. Чини се да између Сирије древних хришћанских аскета и енглеских анахореткиња постоји нека тајна спона.

Бацимо сада поглед на *Ancrone Wisse* и његово сведочење о анахоретском животу у Енглеској. На овим просторима је у касном средњем веку прављена разлика између „пустињака“ (мушкараца и жена, усамљеника, који су живели у келијама, пећинама, пештерама и другим гудурама природе) и „анахореткиња“ (жена усамљеница које су трајно биле зазидане у келијама наслоњеним на саме парохиске цркве, што у градовима, што у селима). Ових потоњих – анахореткиња – временом је бивало све више. Њихов покрет се брзо ширио дијелом древне Британије. Од места до места, од келије до келије, оне ће спроводити најразноврснију аскетску праксу и животе. Ипак, поред живота у зазиданој соби, делиће међу собом још једну суштинску ствар (која нама, модерним хришћанима, изазива нелагоду). Реч је о начину живота *живих мртваца*. Ова драматична идеја сматрала се самом суштином анахоретског живота и представља основу свих сачуваних обреда, тј. ритуала такозваног „затварања анахореткиње“. Несвакидашња треба на чијем врхунцу будућа анахореткиња (својом вољом и слободном одлуком, али и несхватљивом жељом за нечим *другим*) прима из руке епископа или свештеника последње помазање за мртве и над којом се (још увек сасвим живом и чилом) проноси молитва за уснуле. Ствари су јасне: њеним уласком у зазидану келију она је мртва и силази у гроб, јер „шта је келија њена, ако ли не гроб њен“ – каже се на једном месту у спису. Не само за свет, мртва је за све који су с ове стране људског постојања, дакле и за саму Цркву која је предаје добром Богу. Од тог тренутка, њу чекају године

пребивања у скученом, мрачном и мемљивом простору, где стоји изложена хладноћи и врелини годишњих доба, као и свим пратећим околностима човековог биолошког живота и физиолошких потреба. Њено једино и главно делање биће молитва, пост и покајање. Толико бар ми можемо данас да закључимо. О њеном унутрашњем животу не знамо и сасвим сигурно нећемо сазнати ништа изван уобичајених практичних савета у вези с молитвом, читањем и др.

Текст *Ancrene Wisse* је подељен на осам поглавља, свако с посебном темом: о побожности, о спољашњим чулима, о унутрашњим осећањима, о искушењима, о исповести, о покајању, о љубави и правилу живота. Из њега црпимо опис живота анахореткиња. Центар свакодневице је, наравно, молитва која прожима дане и ноћи (тима са бави прво поглавље). Циљ ове готово непрестане молитве је теолошки и практичан: разговор (пребивање и заједница) с Богом и одвраћање од светских помисли. Ум треба држати будним и трезвеним, јер на сваком кораку вреба опасност „испразности“. Једе се једном дневно, посте се сви црквени постови, а већина дана се проводи у ћутању. Помиње се чак и примање светих тајни (вероватно кроз рупу на зиду). Последњи део списка (осмо поглавље) доноси сведочанство и о неким екстремнијим аскетским праксама, међу којима је и самобичевање. Поред ума и тело треба држати у поретку. Данас је опште уверење да ова пракса представља карактеристику западног хришћанства, али наше стереотипе би сасвим могао да уздрма само један поглед на већ поменуто *Исџорију монаха у Сирији* (која се бави православним монасима Истока) или на живот савременог атонског подвижника и православног монаха Јосифа Пећинара. У ова два извора ћемо сусрести сличне праксе. Како било да било, ради се о световима суровог преображавања сопства.

Толико о спољашњем подвижништву. У чему се састојао онај скри-

вени, унутрашњи део? Колико о томе можемо сазнати из овог списка? Некараактеристично за овакву врсту литературе, не наилазимо на такозвану „борбу с демонима“, тј. борбу која је красила аскетске странице претходећих векова, посебно оних на Истоку. Уместо тога, спис се усредсређује на две главне и свакодневне борбе: с унутрашњим страстима гордости, зависти и гнева, те с телесним искушењима похоте (блуда). Прва врста борбе не изазива много недоумица: оваква врста живота код оних који је воде увек би била праћена помислима о посебности, херојству и елитизму. Зато је пуно реченица које од анахореткиња траже смирење и ништење сопствених подвига. Оно што изненађује је друга врста борби, с искушењима блуда. Будући (још као девојке и девственице) затворене у четири зида, не виђајући ни женска, а камоли мушка лица, вероватно се ради о унутрашњим помислима анахореткиња и њиховом покушају да с њима некако изађу на крај. Ипак, остаје за чуђење колико је страница овој теми посвећено у поменутом спису. Друга времена, други људи, теме и светоназори.

Заиста је тешко, и себи, и другима објаснити мотиве описаних хришћанских жена да крену путем овако екстремног живота. Ипак, то већ слутимо, текст списка покушава да пружи одговор и на ово тешко питање. У чему (или боље рећи у коме) се налази извор и надахнуће овог подвига и ових напора? У центру свега је слика *Иасије*, страдања

и једно име. Текст ће, корак по корак, развијати ту тему: живот анахореткиња је подражавање животу и страдању Христовом, подражавање Њему самом. Анонимни писац саветује своје чедо да у молитви пред распећем Исусовим произноси следеће речи: „Нека моје тело виси с Твојим телом, приковано на Крст, причвршћено и непокретно у ова четири зида – овде ћу висити с Тобом и остати на крсту своје док не умрем.“ Снажан рад жеље, неуморно надање. Учествујући у Христовим страдањима, самом Христовом животу, грабећи Другог и пружајући се к Њему, постајући и сама *група швар*, с лудом вером у будућу радост непролазног живота који долази.

Толико знамо, јер толико можемо уопште сазнати. Нема метода, нити инструмената којима можемо прећи праг сопственог незнања и неизвесности која мучи. Све преостало, оно с друге стране света и спознања, јесте тајна које се налази у оном између „љубавника и љубљене“, између анахореткиња и њиховог Другог. ■■

1007 – Године 1007. појавила се чудесна комета. Ватрени пламенови са ње су летели на све стране. Док је падала на земљу могла се видети у Немачкој и у Италији.

1300 – Године 1300. на небу се појавила страшна комета. А те године, на дан Св. Андрије Првозваног, земљотрес је срушио многе грађевине. У то време је папа Бонифације VIII установио прву јубиларну годину.

1542 – Године 1542, на дан Св. Руперта, 27. септембра, на небу се много дана могла видети комета, недалеко од Месеца.

1401 – Године 1401, велика комета чији је реп био налик репу пауна, појавила се на небу изнад Немачке. Била је праћена најжешћом кугом у Швапској.

1531 – Године 1531. на небу су се појавиле четири комете једне насупрот других, тако да су се могле видети на одређеним местима у Холандији, као да су насликане.

Аугзбуршка *Књиџа чуда* (нем. *Wunderzeichenbuch*), која се први пут појавила у јавности пре неколико година, једно је од најспектакуларнијих нових открића на пољу ренесансне уметности. Илустровани рукопис који је сачуван скоро у целости настао је у граду Аугзбургу око 1550. године. Овај манускрипт састоји се од 169 страна са илустрацијама великог формата. Илустрације су рађене техником гваша и воденим бојама. На илустрацијама су приказани чудесни и често језиви

1531 – Године 1531. у Холандији је виђена комета које је бацала ватрене пламичке као када ковач кује гвожђе.

1506 – Године 1506. могла се видети комета током неколико ноћи репом усмереним ка Шпанији. Те је године воће обилно родило, али су га гусенице и пацови сасвим уништили.

1456 – Године 1456, у месецу јуну, појавила се комета а годину дана касније једна још већа која је изгледала стварно страшно и могла се видети у Немачкој, као да је ту насликана.

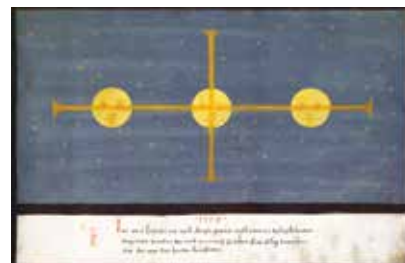
Комете, небеске појаве, апокалиптички илустровани рукопис стар скоро

Књига

небески феномени, затим сазвежђа, пожари и поплаве као и друге катастрофе и непогоде. У њој су приказани догађаји од стварања света на овамо: догађаји описани у Старом Завету, древним предањима и средњовековним хроникама, све до догађаја који су се збили у време када је књига настајала. У књизи се могу наћи и илустрације догађаја описаних у Књизи Откривења Јовановог, односно илустрације будућег свршетка света и доласка Царства Божијег.

1527 – Године 1527, 11. октобра, ова комета се могла видети изнад Вестриха. Била је веома дуга и жуто-црвена, боје разређене крви. Напред је глава комете била као савијена рука, која као да је носила мач у шасти и била је спремна да њиме почне да удара. А на врху мача биле су три велике звезде...

1174 – Године 1174. на небу изнад Немачке су се могла видети три месеца.

1520 – Три сунца су се појавила на небу изнад Беча 5. јануара 1520. године.

знаци, необичне звери и друга чудеса:
500 година у савременом издању

чуда

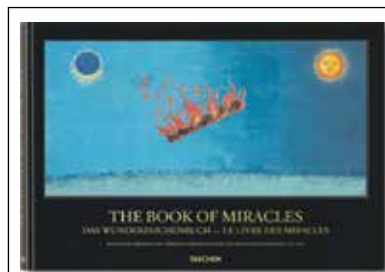
Поменуте илустрације из *Књиге чуда*, које изгледају изненађујуће модерно, од којих неке делују фантастично, откривају јединствен увид у бриге и стрепње из 16. века, те увид у тадашње апокалиптичко размишљање и есхатолошко ишчекивање.

Ову занимљиву књигу су у савременом вишејезичном енглеско-немачко-француском издању приредили Тил Холгер Борхерт (Till-Holger Borchert), историчар уметности, кустос Музеја Грунинге у Брижу и предавач на

Универзитету у Ахену, и Џошуа П. Ватерман (Joshua P. Waterman), стручњак за средњовековну уметност и рукописе, сарадник музеја у Бону, Њујорку и Брижу. Издавач књиге је реномирана и за уметничка издања специјализована немачка издавачка кућа *Ташен* (Taschen – taschen.com).

У наставку доносимо неке од илустрација из ове књиге, са кратким описима преузетим из *Књиге чуда*.

Приредила Маријана Пејтровић

Borchert, Till-Holger; Waterman, Joshua P. (ed.), *The Book of Miracles – Das Wunderzeichenbuch – Le Livre des miracles : Facsimile of the Augsburg manuscript – Faksimile des Augsburger Manuskripts – Fac-similé du manuscrit d'Augsbourg* (c. 1550–1552), Köln : Taschen, 2013.

на небу изнад Лисабона у Португалији. Затим је 28. јануара на небу виђен велики кит. Потом су уследили велики земљотреси током којих је срушено две стотине кућа и када је страдало више од хиљаду људи.

Илустрације: taschen.com и Википедија

73. пре Христа – Године 73. пре Христа, у земљи Римљана је виђена златна кугла на небу. Кугла се затим спустила на земљу, котрљала се по земљи па је опет одлетела на небо, ка излазећем сунцу, сасвим га прекривши. Затим је уследио велики рат.

1531 – Године 1531. на небу близу Стразбура и у другим крајевима виђена је крвава прилика која је држала мач, а насупрот ње се могла видети цитадела у пламену и један наоружани коњаник.

1533 – Године 1533, у октобру, у Бохемији, Вогтланду и у околини града Аш могли су се видети летећи змајеви. Ова су створења на глави имала кресте, њушке су им биле као у свиња, и имала су крила. Неколико дана је преко четири стотине њих, и великих и малих, летело туда.

1552 – Године 1552, 17. маја, толико снажан град се спустио на Дордрехт у Холандији да су људи помислили да је Судњи дан. Трајао је око пола сата. Неке леденице су биле тешке и по неколико килограма. А тамо где су оне пале ширио се страشان смрад.

Потоп (Пост. 6–8).

Изразак Јевреја из Египта: Мојсије раздељује Црвено море (Изн. 14, 16 и даље).

1527 – Године 1527. најезда скакаваца, које је донео ветар из Турске, опустошила је Пољску.

1496 – Године 1496, у време када река Тибар излази из свога корита и шири се по Риму, појавило се једно чудно створење, које је било мртво када су се воде Тибра повукле, облика и појаве насликане овде.

1531 – Године 1531, 26. јануара, крвави и пламени знаци су се могли видети током ноћи

Трибина у парохијском дому Храма Св. Саве

Личност и морал

Дарко Стифановић

У сарадњи Храма Св. Саве на Врачару, Светосавске омладинске заједнице Архиепископије београдско-карловачке и Хришћанског културног центра др Радован Биговић одржана је, 30. маја 2016. године, у парохијском дому Храма Св. Саве трибина на тему: „Личност и морал“. Учесници трибине су били: презвитер др Александар Ђаковац, проф. др Светомир Бојанин и проф. др Јован Мирић. Модератор трибине је био о. Далибор Стојадиновић.

Полазећи од изворног значења речи „етика“, презвитер др Александар Ђаковац сматра да су њени корени у човековом одбацавању смрти. У том смислу, морал и етика представљају темељ људскости, док је, у случају морализма, реч о идеологији негирања Другог као личности. „Ако верујемо да је личност човека она слика Божија у нама (*imago dei*), онда је то истовремено и етос, односно обичај, дакле, етос или морал, а то је оно што нас попут језика чини људима, то је оно што нас конституише као личност... Етос или морал може да буде одвојен од ових својих корена, нарочито у нашем времену. У том случају, он се више не тиче јединствености и непоновљивости Другог, и тада се претвара у морализам. Када се етос претвори у морализам, он губи свој прави смисао, и тада он постаје негирање Другог, и претвара се у једну врсту аутономне етике.“

Проф. др Светомир Бојанин почиње своје излагање мишљу да људска бића постају човечна од првог дана свог постојања, од првих додира преко родитељског старања и игара у којима се уче о давању и примању, деца се суочавају са оним што ће их чекати у

даљем животу. Своје понашање обликују на основу онога што виде, а не на основу онога што им други говоре. „Једна од граничних ситуација, која ниједног човека не може заобићи за време живота, по Карлу Јасперсу, јесте трпљење и љубав, губљење и добијање... У раној фази живота, дете кроз игру открива своју етичност и своју естетичност... Наше речи не васпитавају, наши поступци васпитавају.“

Проф. др Јован Мирић сматра да разни чиниоци могу утицати на испољавање или вредновање понашања. На основу емпиријских истраживања развоја моралног мишљења и описивања моралних осећања спроведених у нашој земљи током претходних година прошлога века, проф. Мирић сматра да другачији културни обрасци могу бити одговорни за различито вредновање истог понашања код нас и на Западу. „Наш задатак је да истражимо који аспекти узрокују такве разлике између наше и западне културе, јер по неким истраживањима наша култура је колективистичка, тј. култура која инсистира на емоционалности, за разлику од маскулине културе Запада, која инсистира на компетитивности, на такмичењу...“ Проф. др Јован Мирић завршио је своје излагање речима да етика која је код нас уврежена, на којој почива наш човек, јесте деонтолошка етика (етика дужности), за разлику од Запада где преовлађује утилитаристичка етика (етика корисности).

Након наведених излагања, трибина је настављена живим дијалогом у, до последњег места, испуњеној сали парохијског дома Храма Св. Саве на Врачару. ■■

Ана Вукоман

Мала принцеза

Београд : Издавачка
фондација Архиепископије
београдско-карловачке
Српске Православне Цркве, 2015
(Београд : Штампарија Српске
Православне Цркве)

257 стр. ; 20 cm

ISBN 978-86-84799-74-8

Наша књижевност, вероватно као ни једна друга обилује делима који представљају синтезу народне умотворине, прича, легенди, али и историјских чињеница. Једно од тих дела које је светлост дана угледало у новије време је и роман *Мала Принцеза* Ане Вукоман. Роман *Мала Принцеза*, иако по наслову не толико различит од неких наслова савремене провенијенције, ипак преставља дело које по много чему заслужује велику пажњу шире читалачке јавности. *Мала принцеза* је истовремено лако и читко штиво, али и озбиљна литература како за младе тако и за оне нешто старије, да кажемо озбиљније читаоце. Ауторка нам на маштовит и бајковит начин прича о судбини мале грчке принцезе Симониде, која није измишљена већ историјска личност. Машта списатељице је обогатила ово младо биће које је стављено пред озбиљна животна искушења. И поред маште и улепшавања тешке стварности тога времена, књига обилује великим бројем историјских чињеница, које читаоцу пружају увид у један историјски период у који се испреплетла личност и живот мале принцезе.

Као једно од дела у нашој српској, а нарочито црквеној књижевности, које се због своје занимљиве историјске тематике проткане маштом писца чита у једном даху, и у исто време обогаћује

наше знање и искуство везано за један историјски период, заслужује да се нађе не само на полицама наших књига, него да буде читано и усвајано као својеврсни историјски педагог за сваког онога који жели да надограђује своје знање. Узимајући у обзир све чињенице, свака препорука читаоцима за поменуто дело Ане Вукоман *Мала принцеза*, са жељом да се у сличном маниру и духу обрадујемо новом роману изатканим пером и маштом госпође Вукоман.

Ј. Б. К.

Нови број часописа **Православни мисионар** (мај-јун 2016. г., бр. 349)

Тема броја:
Светлост Христова просвећује све
ISSN 0555-0122
64 стр. ; 23 cm

Половином маја 2016. године из штампе је изашао нови број часописа *Православни мисионар* (свеска 3 за 2016. г., бр. 349), са темом броја „Светлост Христова просвећује све“. Часопис се може купити у храмовима Српске Православне Цркве, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон +381 (0)11 3025 113.

М. Пешировић

У Миријеву одржано предавање

Нови правци црквене архивистике и библиотекарства

У уторак, 24. маја 2016. године, у организацији Храма Св. пророка Илије у Миријеву одржано је предавање „Нови правци црквене архивистике и библиотекарства“.

Предавање су на позив јереја Борислава Петрића припремили и одржали ђакон мр Ненад Идризовић и Радован Пилиповић, директор Архива СПЦ. Окупљени и заинтересовани у сали Месне заједнице Старо Миријево имали су прилику да чују сажету историју две духовне и интелектуалне делатности – архивистике и библиотекарства и њихову примену у нашој Светој Цркви. Предавачи су се усредсредили на личности – претече који су учинили доста на пољу скупљања и коришћења старих списа, као што су Св. Јосаф Метеорит, Патријарх Пајсије Јањевац, Епископ пакрачки Софроније Јовановић, Архимандрит Јован Рајић, браћа Иларион и Димитрије Руварац. Исто тако, нису заобиђени и други носиоци струке у протеклом 20. веку. Предавачи су говорили о пракси архивистике и библиотекарства, којом се свакодневно баве у својим институцијама, тј. Архиву СПЦ и Народној библиотеци Србије. Ово је само једна епизода популаризације и приближавања верном народу делатности и послова који су битни у Српској Православној Цркви и који помажу остваривању и очувању њеног историјског идентитета.

Обраг Унчанин

У ЦИРИХУ

Православни представник у Институту G2W

На Циришком Универзитету одржана је 26. маја 2016. годишња скупштина Института Форум о вери, религији и друштву на Истоку и Западу (G2W). Том приликом су једногласно изабрани нови чланови Управе Института – др Цено Кавигели (Zeno Cavigelli) и протојереј др Мирослав Симијонович, настојатељ Светоуспенског храма у Цириху.

Након пригодног послужења у фоајеу Циришког универзитета, новинар и публициста Рајнхолд Ветер је одржао предавање на тему „Европа у кризи: нови расцеп између Истока и Запада?“ („Europa in der Krise – Neue Spaltung zwischen Ost und West?“). За предавањем је уследила веома занимљива дискусија са Надом Бошковском, професором Источноевропске историје на Циришком универзитету, и Стефаном Кубеом, директором Института и главним уредником часописа *Religion und Gesellschaft in Ost and West* (RGOW).

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

У БЕОГРАДУ

Колекција римских камених споменика

Почетком априла ове године, у Великом барутном магацину Београдске тврђаве, изложена је колекција римских камених споменика из Народног музеја.

На овој изложби може се видети део сталне поставке Народног музеја у Београду – 79 римских камених споменика са и без натписа, међу којима су заступљени саркофази, надгробне стеле, надгробни споменици, жртвеници и

У ЛЕСКОВЦУ Библијска школа

Библијска школа, која је пре две године почела са радом у Лесковцу, све више добија на значају. Поред локалних теолога (свештеника и вероучитеља), предавања повремено одржавају еминентни професори Београдског и Нишког универзитета, као и професори Нишке богословије. Са господином др Владаном Таталовићем договорена је сарадња са Библијским институтом који ради при Богословском факултету у Београду. Посредством Библијског друштва Србије,

који је главни покровитељ Библијске школе – предавање у Библијској школи прошлог месеца одржао је протојереј-ставрофор др Драган Милин, дугогодишњи професор Старог Завета на Богословском факултету у Београду. Он је говорио на тему: „Зашто праведници страдају, а грешници благују у овом свету“. Једноставним језиком, али брито и јасно он је читавих сат и по времена држао пажњу шездесетак слушаца. Након предавања, професор Милин је одговарао на бројна питања, од којих су нека условно речено била провокативна, јер поред православних, Библијску школу похађа и неколико протестаната, углавном Рома. Професора Милина, који је у Лесковцу боравио са супругом која је пореклом Лесковчанка, дочекали смо и испратили у срдачној атмосфери.

Јереј Мирослав Јовановић

делови архитектонске пластике... Највећи број ових експоната, тренутно изложених у Великом барутном магацину у Доњем граду у Београдској тврђави, припада фонду Збирке античких и средњовековних епиграфских и анепиграфских споменика. Најрепрезентативнији објекти ове врсте прикупљани су од оснивања Народног музеја 1844. године и чинили су део некадашњег инвентара једне од његових најстаријих формираних колекција.

Ова изложба ће трајати до 1. новембра 2016. године. Радно време Великог барутног магацина је од 11.00 до 19.00 часова.

А на веб-адреси <http://www.narodnimuzej.rs/virtual-tours/barutana/barutana.html> може се поћи у виртуелну шетњу кроз Колекцију римских камених споменика и кроз изложбу „Римски портрет и становници Сингидунума“ (одржану 2012. г. у Великом барутном магацину на Београдској тврђави).

Извор: narodnimuzej.rs

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Археолошко истраживање

У организацији Народног музеја у Аранђеловцу, на локалитету Дворине, у подножју планине Венчац у Месној заједници Бања заврше-

У ЗЕМУНУ

Ванхрамовна литургија после Литургије

У недељу, 29. маја у манастиру Св. Архангела Гаврила у Земуну, Свету Архијерејску Литургију служио је изабрани Владика источно-амерички Иринеј Добријевић. Саслуживало му је 6 свештеника и 2 ђакона. Након тога, на Земунском

Фото: Презвитер Панајотис Каратасиос

гробљу одслужен је помен оцу Радовану Биговићу.

Два дана потом, по завршетку вечерњег богослужења, иза манастирског храма уприличено је књижевно вече на коме се сабрало пуно његових пријатеља и поштовалаца. У уводном делу приказан је архивски

Фото: Тијана Миљковић

снимак разговора са о. Радованом. Затим су уследила пријатељска присећања о. Игора Батеса и о. Вукашина Милићевића, водитеља Александра Гајшека, и проф. др Давора Џалта. Кроз та сведочења указано је на дух заједништва и дијалог љубави којима је о. Радован био посвећен целог века, као и на његов труд око обнове црквености и позитивније рецепције Цркве у нашем савременом друштву. На крају, прочитан је текст о *присној амјайном*, објављен у претходном броју *Православља*. Благамбијент последње мајске вечери призвао је присутне да уз скромно послужење продуже збор и спомен око храма.

Зоран Машић

ни су припремни радови на рашчишћавању терена за археолошко истраживање којим ће, после 5 година паузе, овог лета бити започети нови археолошки радови у Аранђеловцу. Прва фаза истраживања трајаће неколико недеља.

Према подацима добијеним током ранијих истраживања, на локацији Дворине, испод гробља из 17. или 18. века налази се знатно стари-

ји верски објекат, црква или манастир импозантних димензија. Додатне анализе и детаљан рад археолога даће више информација о овом значајном средњовековном налазишту.

Последњи српски титуларни деспот Павле Бакић поседовао је властелинство и двор на Венчацу. Археолошка истраживања би могла

Јединствени мултимедијални догађај Тесла „говори“

Поводом 160 година од рођења славног научника Николе Тесле, компанија Телеком Србија уприличила је иновативну 4D пројекцију уметничког пројекта *Теслин времелов* у Београду и Новом Саду. Дочаравајући сликом и звуком најважније тренутке и открића из живота генијалног изумитеља у Кнез Михаиловој улици на

фасадама Института „Сервантес“ и Задужбине Николе Спасића, као и на згради Владичанског двора у Новом Саду, овај несвакидашњи пројекат је привукао огромну пажњу наше јавности, и велики број гледалаца. Куриозитет овог мултимедијалног 4D пројекта је у томе што Никола Тесла сам „говори“, и из свог угла, кроз уметнички приступ, објашњава каква је личност био, шта су му били највећи изазови, како је приступао решавању проблема и на који су начин настајали његови највећи изуми. Тесла „прича“ и о свом односу према науци и каже: „Кад се природна склоност изроди у пасионирану жељу, човек напредује ка свом циљу чизмама од седам миља.“ Пројекција у Београду је одржана управо у близини некадашњег хотела „Империјал“, у којем је Никола Тесла одсео током једине посете граду, 1. јуна 1892. г. Иако је у Србији дочекан овацијама, он се у хотелске књиге тада једноставно уписао: „Никола Тесла, електротехничар из Пеште“.

Компанија Телеком Србија је пројектом *Теслин времелов* желела да ода захвалност нашем великом проналазачу који је био и почасни грађанин Новог Сада, а у јуну месецу ће овај мултимедијални догађај своје путовање окончати у Нишу.

З. Нешић

показати да ли је Бакићев двор можда био на локалитету Дворине, и пружити неке информације о овој знаменитој историјској личности Шумадије, као и о животу у нашим крајевима током позног средњег и почетка новог века.

Извор: arandjelovacinfo.rs

У БЕОГРАДУ

Завршна изложба радова студената Академије СПЦ

По благослову Патријарха српског Иринеја, Епископ топлички Арсеније отворио је, у присуству директора Академије СПЦ за уметности и конзервацију, мр Зорана Михајловића и професора, завршну изложбу радова студената Високе школе – Академије СПЦ за уметности и конзервацију. Изложба је постављена у атељеу ове акредитоване црквене високошколске установе.

Јавности су представљени радови који су настали у класама црквених уметности и обнове и чувања (конзервације и рестаурације) у протеклој академској години 2015/16. години, о чему је говорио проф. др Жељко Ђурић и додао да су на овој изложби заступљени сви радови студената који похађају ову престижну школску установу: од иконе до фрескописа, мозаика, вајарства...

Епископ топлички је пренео благослов Патријарха српског Иринеја и заблагодарио Господу на још једној успешној школској години, и похвалио и професоре и студенте на њиховој марљивости током читаве године, што се види на изложеним радовима. Преосвећени Влади-

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Хуманитарна акција „Наши дарови“

Дана 27. и 28. маја, на градском тргу „Венац слободе“ у Аранђеловцу, на иницијативу катихете Војина Милосављевића, у сарадњи са вероучитељима и свештенством Орашачког намесништва, локалном самоуправом, основним и средњим школама на територији Општине Аранђеловац, а уз благослов архијерејског намесника орашачког, протојерејастврофора Мића Ђирковића, одржана је, трећу годину за редом, хуманитарна акција „Наши дарови“.

Акција је осмишљена као међушколско такмичење хуманитарног карактера, где су се талентовани ученици, представници основних школа, који су претходно освојили највише гласова на школским такмичењима, надметали са својим вршњацима у вештинама и талентима у категорији песме, музике, плеса, фолклора, рецитовања, драмског приказа... док су ученици средњих школа учествовали у ревијалном делу програма. Другог дана програма, публици су се представили и дечији фолклорни ансамбли, као и плесачи модерних плесова из Аранђеловца али и из других градова Србије.

На тргу су, током трајања програма, постављени штандови на којима су били изложени разноврсни производи (сапуни, миришљаве свеће, колачи...) које су, за ову прилику, израдили ученици у сарадњи са наставницима у школама, а који су поклањани приложницима. Сав прикупљен новац организатори су уручили дечијем одељењу градске болнице у Аранђеловцу, за израду ормарића, куповину књига, радног материјала и едукативних играчака за најмлађи узраст, у жељи да боравак својим другарима у болници учине лакшим и пријатнијим.

Овом акцијом ученици су, у координацији са својим вероучитељима, делатно посведочили своју веру у Бога живог, показујући да је Богољубље нераскидиви део човекољубља, пројављујући садржај смисла хришћанске љубави кроз развијање емпатије и бриге за другог и изграђујући их у личности које воле Бога, људе и свет око себе, што и јесте био крајњи циљ ове акције.

Вероучице Ана Влајић
(извор: Епархија шумадијска)

ка Арсеније пожелео је да студенти и даље буду успешни, да се угледају на узор према којима су стварали и

да њихова дела красе наше цркве и манастире широм света.

Извор: сшц.срб

У РИМУ

Молитва за успех Великог Сабора

Римокатолици су позвани да се у суботу, 11. јуна у римској базилици Светог Павла пред градским зидинама, једној од четири папске базилике у Риму, моле за успешан рад Свеправославног сабора који ће бити одржан од 16. до 29. јуна на Криту. На ову молитву верујуће римокатолике је позвао Папски савет за унапређење јединства хришћана, коме предстоји кардинал др Курт Кох. У једној белешци ове ватиканске институције, коју је у уторак објавио лист *Osservatore Romano*, вели се да би молитва католика требало да буде „израз духовне близине са православним хришћанима“.

Прошотојакон Зоран Андрић

У ВОЛГОГРАДУ

Међународни форум о прогону хришћана

Како преноси портал Инфо-службе СПЦ (спц.срб), Други међународни хришћански форум посвећен прогонима хришћана у 20. и 21. веку започео је у понедељак, 6. јуна у Волгограду. На овом скупу окупило се више од 200 представника хришћанских заједница из неколико земаља, друштвених и политичких покрета, омладинских организација и из света бизниса.

„Прогон људи из верских разлога један је од најакутнијих проблема данашњице, и на форуму у Волгограду ова тема биће у центру пажње. Посвећена јој је посебна конференција – *Геноцид и прогон хришћана у 20. и 21. веку*“, каже се у саопштењу.

Од 6. до 9. јуна траје и Четврти форум хришћанске омладине Русије и Хришћански бизнис форум. У оквиру ових форума радиће неколико секција чији учесници ће обрадити поклонички туризам у духовно-моралном васпитању омладине. Такође ће бити размо-

трена и питања информативне безбедности и духовног васпитања младих у доба активног развитака ових технологија и масовних средстава информисања.

У поређењу са прошлогодишњим форумом који је одржан у Сочију, број учесника у овом форуму је удвостручен. На овогодишње окупљање допутовали су делегати из Русије, Јерменије, Бугарске, Грчке, Грузије, Египта, Либана, Палестине, Србије и Сирије.

Извор: Православие.ру
(превод: Инфо служба СПЦ)

У КОНСТАНТИНОПОЉУ

Читање Курана у цркви

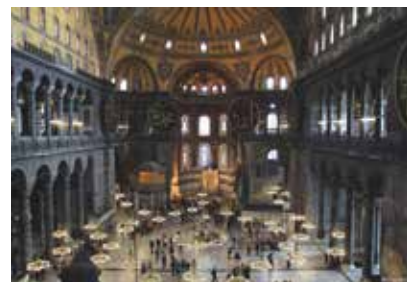
Како преноси портал „Интерфакс“, током трајања муслиманског месеца рамазана, који је почео у понедељак 6. јуна 2016. г., Црква Свете Софије у Константинопољу ће такође бити претворена у џамију.

Према вестима које стижу, до 5. јула у овој цркви ће сваког дана бити читан Куран, што ће бити преношено на једном државном ТВ каналу. Први снимци постављени су на Јутјуб канал турске државне Управе за верска питања на адреси [youtube.com/user/DiyaretTV](https://www.youtube.com/user/DiyaretTV).

Бројне су негативне реакције које је изазвао овај провокативни и необјашњив акт, који се такође тумачи и као демонстрација неуважавања осећања православних хришћана целог света, али и као симболична

одмазда за то што је немачки парламент недавно донео резолуцију о турском геноциду, тј. планираном уништењу Јермена које је пре сто година починила турска држава, што званична Турска пориче.

Услед превирања која су уследила у годинама после Првог светског рата, Црква Свете Софије, која је још после турског освајања Константинопоља била претворена у џамију, 1935. године добила је статус музеја; сагласно турском законодавству, верске службе у музејима су забрањене. Упркос томе, у велелепној хришћанској цркви, задужбини цара Јустинијана, током овогодишњег рамазана одјекиваће курански стихови.

Константинопољска Црква Свете Софије – Премудрости Божије – саграђена је 537. г. у време владавине цара Јустинијана. Она је постала „мајка свих цркава“ – и као право ремек-дело византијске архитектуре и уметности, али најпре као патријарашка црква и црква у којој се у наредним вековима одвијало крунисање византијских царева.

Након пада Цариграда 1453. године султан Мехмед Освајач наредио је да се црква претвори у џамију. Уклоњена су звона, олтар, иконе, а фреске и мозаици су обијени и покривени малтером. Тако је велелепни живопис уништен и црква је исцртана исламским муралима и калиграфијама, а споља су касније додата четири минарета.

Године 1935. Кемал Ататурк, 482 године након пада Константинопоља, под притисцима доноси одлуку да се Света Софија претвори у музеј. Црква Свете Софије данас представља један од најзначајнијих споменика светске културне баштине и налази се на листи Унеска.

Извор: Интерфакс

У МИЛВОКИЈУ

20 година школе под крстом Христовим

Светосавска заједница верних у Милвокију заслужено је награђена Орденом Св. Саве Првог степена, због уграђивања себе у храм на Врачару. Први смо у САД оправдали назив црквене заједнице: Црквено-школска општина. Први смо основали парохиску акредитовану школу и у њој под крстом Христовим и кровом Св. Саве просвећујемо своју децу. Духовно и људски упућујемо децу путем којим иду само добри људи, добри православци и светосавци. Што не можемо ми који се на овој светој њиви трудимо, то допуни Бог и добри људи.

Шта се то дешава 20 година? Дobar наставни програм, добар просветни кадар, одлична подршка Цркве и њених управних тела, одлични резултати тестова знања наше деце, предивни дечији гласови на светим богослужењима, адекватне просторије, све чисто, уредно, безбедно! А онај други салдо – финансијски – како кад. Само у Цркви и просветној установи под њеним окриљем могу се заборавити материјалне тешкоће кад се погледа шта у непролазном и непотрошном облику долази као „зарада“. То су вера, поштење, љубав, поштовање, црквеност и побожност, уљудност и радост без краја. То је салдо ове школе! Једна спасена душа вреднија је од целог материјалног света. Зато ову школу и видимо као учитељицу спасења.

Надамо се да обележавање јубилеја двадесетогодишњег постојања и рада Српске православне школе Св. Саве у Милвокију неће проћи као неко прослављање реда ради, већ као још један час, као у

У МАНАСТИРУ БИЈЕЛА

Прослава 10 векова постојања

Манастирски храм посвећен Светом великомученику Георгију, чији је ктитор био Свети Јован Владимир, обележио је у недељу, 5. јуна 2016, десет векова постојања Светом Литургијом и Свечаном академијом. Литургију су служили Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Епископи будимљанско-никшићки Јоаникије и бихаћко-петровачки Атанасије (Ракита) уз саслужење свештенства и молитвено учешће верног народа. Митрополит је, између осталог, поучио да је крстоносни владар Св. Јован Владимир све своје темељио на вери у живог Бога, да је знао да је свака сила једновремена, а једино Божија безвремена, те да свака сила и власт на земљи пролази и да јој „трагови смрде нечовјештвом“ и додао да садашњи владари у Црној Гори проналазе темеље за своју власт на Владимиру какав није постојао у историји – властољубивом. Зажелевши да Бог благослови древну светињу, чија је историја у знаку Христовог распећа, али и његовог васкрсења, Митрополит Амфилохије је истакао да је манастир Бијела поново процвjetaо благодарећи Архимандриту Исаји и мати Анастасији.

„Сјећам се када сам први пут дошао у ово беспуће, црква је била запустена, коначна није ни било. Али, корак по корак, заблистала је светиња, уз велики труд, односно како ја то волим да кажем: кап по кап Морача и зрно по зрно погача. Управо је тако захваљујући њима двома“, казао је Митрополит Амфилохије.

школској клупи, час на којем ћемо успешно положити испите, видети где смо најслабији и одлучити да загрејемо срца, обнављамо пропуштено градиво и тако за долазећа времена будемо спремнији да сви након испита будемо одликаши. И ми, и наша деца, и њихове деце деца – сви колико нас има и колико ће нас бити. Напомињемо да је у ову школу до сада уписано око 300 полазника. Ове године матурира десета генерација који број матураната пењу на 63. Да не буде забуне, школа је почела са радом са четворо у предшколском узрасту, тако да је она узрастала са њима. Дакле, онима првима требало је десет година да буду први матуранти. Стога, број матураната до сада и није могао да буде већи.

Верујемо да ће ученици ове школе, од прве до последње генерације матураната, од којих сада већ многи факултетски образовани и на путу да оснују породице, поносна

срца своју децу овде уписивати, а касније организовати јубилеје у временима која долазе. Молитвама Св. Саве нека нам је свима Господ на помоћи!

Пројојереј-сѣаврофор Драган К. Велеушић

У БАЧКОЈ ТОПОЛИ

Освећен богослужбени простор у касарни

На велику радост верујућих припадника Војске Србије који службују у касарни Бачка у Бачкој Тополи, у уторак 7. јуна 2016. године, на дан када наша Света Црква слави Треће обретење главе Светог Јована Крститеља, извршено је

Дани Русије

Поводом националног празника Дана Русије у Амбасади те земље у Београду, 9. јуна 2016. године, одржан је свечани пријем којем су присуствовали црквени великодостојници и највиши државни функционери. Србију и Русију спајају најславније традиције и историја, рекао је обраћајући се званицама амбасадор Александар Чепурин, нагласивши да Руска Федерација подржава суверенитет и територијални интегритет наше земље.

Пријему у Амбасади Русије, између осталих, присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Иринеј, председник Србије Томислав Николић, мандатар за састав Владе Србије Александар Вучић, београдски Надбискуп Станислав Хочевар, припадници дипломатског кора и бројне јавне личности.

Обраћајући се присутнима, амбасадор Руске Федерације у Србији Александар Чепурин подсетио је да Русија 12. јуна обележава 25 година савремене државе и 1154. годишњицу свог постојања. Србију и Русију спајају најславније и најсветлије традиције и историја, рекао је Чепурин, нагласивши да Руска Федерација подржава суверенитет и територијални интегритет наше земље.

Руска Федерација 12. јуна обележава Дан Русије – први велики државни празник у модерној историји земље. Пре 25. година усвојена је Декларација о државном суверенитету Русије, а тачно годину дана касније, 12. јуна 1991. године, одржани су и директни избори за председника земље – први у руској историји.

гарнизона, представника претпостављене команде из Новог Сада и Команде Копнене војске из Ниша, у највишем војном чину представљали бригадни генерали Жељко Петровић, командант Прве бригаде, домаћин свечаности; Миле Јелић, командант Треће бригаде, и Зоран Величковић, командант Специјалне бригаде. Присуство Генералштаба било је оличено у личности пуковника др Саше Милутиновића, начелника Одељења за веру, и дон Горана Аврамова, мајора, главног капелана Војске Србије. Пуноћу читавом овом духовном слављу својим присуством дали су чланови породица војника, мирски свештеници и благоверни народ.

После прочитаног јеванђелског одломка, веома надахнуто и садржајно, присутнима се обратио надлежни Архијереј, Епископ бачки др Иринеј. Говорећи о Светом Јовану Крститељу, Владика је његов свеживотни подвиг служења Богу и ближњима довео у везу са угодником Божијим Светим Стефаном Високим, Деспотом српским; храбрим војником, коме је овај параклис и посвећен. Свети Стефан је био узор хришћанима, којем ништа није представљало препреку да верно служи Христу: ни војнички живот, нити учешће у биткама нису му били препрека да буде хришћанин. Он показује да се у рату бори без мржње у своме срцу, бранећи своје ближње и не желећи смрт, а још мање злочине, према било коме. Зато је драгоцен у самосвести у историји нашега народа да такве војнике народ узима за своје узоре, како у животу наше Свете Цркве, тако и у народном стваралаштву. Ово је радостан дан за све, јер се освећује скромни, али складни храм, у којем ће се наши војници молити Богу, дај Боже у миру, а не у рату, и уз помоћ својих војних свештеника изграђивати свој унутрашњи духовни лик, лик хришћанина, свагда поштујући и друге верске заједнице. Највише се, пак, радујемо да наша војска није више у служби неке одређене

освећење православног и римокатоличког богослужбеног простора.

Чином освећења православног параклиса посвећеног Светом Стефану Високим (Лазаревићу) и Литургијом началствовао је Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије, уз саслужење надлежног дијецезана Епископа бачког др Иринеја, Епископа шумадијског и војног Јована и Преосвећене

Господе епископа крушевачког др Давида и јегарског Јеронима.

Освећењу су, у име Римокатоличке цркве, присуствовали Надбискуп београдски Станислав Хочевар, фра Леополд Рохмес, генерални викар Надбискупије београдске, и дон Ференц Фазекаш, жупник у Цркви Безгрешне Девике Марије у Бачкој Тополи. Копнену војску су, осим припадника

партије, идеологије, ма како се она звала и ма какве претензије имала, него је у служби ближњих, општег добра, првенствено у служби отаџбине, али и читавога света у крајњој линији, истакао је Епископ Иринеј честитајући празник Светог Јована Претече и освећење новог православног војног храма.

По окончању свештеног чина малог освећења православног храма и Свете Литургије, сви именовани епископи су присуствовали чину освећења римокатоличког богослужбеног простора посвећеног Блаженој Девици Марији брзе помоћи.

Освећење римокатоличке капеле и свету мису богослужио је Надбискуп београдски Станислав Хочева уз асистенцију монсињора др Ивана Пензеша, Бискупа суботичког, фра Леополда Рохмеса, фра Илије Анџака, декана Надбискупије београдске, дон Мирка Штефковића, секретара Бискупа суботичког, дон Ференца Фазекаша и главног војног капелана. Учешћа у евхаристијском слављу узели су припадници војске римокатоличке вере са члановима њихових породица и једноверни пријатељи из грађанства. Сви, напред именовани представници Копнене војске и Генералштаба, присуствовали су обама светим чинovima, уз попуњавање до последњег места храма свим онима који су из клира и верног народа Православне Цркве желели да укажу част западној браћи и сестрама.

Надбискуп је пожелело да Дјева Марија буде свима велика потпора и пратња у свом новом послушању у

служби Војске Србије, и да ово заједништво у различитости помаже свима да би откривали како је наша заједница свестрано богата у различитостима.

На заједничком свечаном ручку, који је уприличио гарнизон Бачка Топола, у празничном расположењу, додељене су архијерејске грама-те признања и захвалнице Епископа бачког, захвалнице Надбискупа београдског и захвалнице Команданта Прве бригаде Копнене војске свим заслужним појединцима и институцијама који су допринели како репрезентативном опремању и уређењу обе капеле, тако и развоју верске службе у Првој бригади Копнене војске на пољу добрих међуљудских односа и верске толеранције.

Извор: Епархија бачка

УЗВЕЧАНУ

Повратничко насеље за протеране Србе

Директор Канцеларије за Косово и Метохију Марко Ђурић и председник привременог општинског органа Иван Тодосијевић положили су, 9. јуна 2016. године, у Звечану камен темељац за изградњу повратничког насеља „Сунчана долина“, где би требало да буде изграђено 300 стамбених јединица и пратећи објекти. Освећење је обавио Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Теодосије, који је истакао да све ово што се ради данас и што ради Влада Србије, општина Звечан и Епархија рашко-призренска је у циљу стварања услова за повратак расељених. „Наша дужност је да им омогући-

Карловачки богослови генерација 1991–1996, прослављају 20 година матуре, 22. и 23. јуна 2016, у Сремским Карловцима. Контакт особа: свештеник Благоје Катић, тел: 063/571–671 и 069/281–2176

мо повратак, али и исто тако да сви заједно, и они који су остали, и који нису напустили КиМ, и они који желе повратак, да поново заједно боравимо на КиМ и тиме потврдимо да ови простори припадају нама и да смо га наследили од предака који су овде живели“, рекао је Владика Теодосије.

Ђурић је истакао да данас почиње ера повратка наших грађана који су са КиМ протерани, подсећајући и да се почетак изградње насеља „Сунчана долина“ догађа на тачно 17 година од почетка егзодуса српског становништва са Косова. Он је нагласио и да то није пројекат мржње против било кога, већ да се ради о пројекту љубави према сопственом народу чији је циљ да се макар мало ублаже последице етничког чишћења, крвавог протеривања и истребљивања српског народа са Косова и Метохије. „За њих не тражимо ништа осим права да живе као своји на своме, тамо где јесу своји на своме и где су одувек требали да буду своји на своме“, рекао је Ђурић подсећајући на егзодус од пре 17 година.

„Данас је 9. јун 2016. г. Управо на данашњи дан 1999. године са КиМ пут централне Србије гоњени невољом, мржњом и ратом кренули су у колонама, које су бројале стотине хиљада људи, невољници који су из својих домова морали да оду само зато, јер су носили српско име и презиме и зато што су се у трагичном времену нашли на погрешној страни историје“, рекао је Ђурић.

„Сунчана долина“ је прво повратничко насеље овог типа, биће изграђено у подножју древне немањихке тврђаве, на стратешки важној позицији између Косовске Митровице и Звечана. У том насељу би према најавама требало да живи око 1.500 повратника.

Извор: Радио-телевизија Војводине РТВ ■■

Упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Јован Радивојевић (1974–2016)

Епархија осјечкопољска и барањска, 31. маја 2016. године, у молитвама и сузама, испратила је пред лице Божије протојереја-ставрофора Јована Радивојевића, пароха Друге парохије вуковарске, при Храму Преподобне матере Параскеве на Доброј Води. Отац Јован се упокојио у недељу Самарјанке 29. маја, од последица саобраћајне несреће, после Свете Литургије, недалеко од цркве у којој је, од почетка своје свештеничке службе, вредно служио Богу и роду своме. Дан после упокојења његово тело било је изложено у овој цркви, где су се бројни верници из Вуковара и целе околине опраштали од свештеника који је својим пастирским деловањем оставио неизбрисив траг у Епархији осјечкопољској и барањској.

Пре сахране, у боровском Храму Светог првомученика и архиђакона Стефана, надлежни Епископ Лукијан служио је Свету заупокојену Литургију и опело, уз саслужење свештенослужитеља из Епархије осјечкопољске и барањске и других епархија СПЦ, а боровски храм и порта били су испуњени верницима, бројним свештенством и монаштвом.

Од оца Јована бираним речима опростили су се архијерејски намесник барањски, протојереј-ставрофор Михајло Маријанац, у име Епархије осјечкопољске и барањске, његов разредни старешина из Богословије у Сремским Карловцима, протојереј-ставрофор Душан Петровић, ректор у пензији, а у име школских колега из богословских дана протонамесник Радивој Нађалин из Зрењанина. Након помена на месном гробљу, у име црквеноопштинског Управног одбора из Вуковара од оца Јована се опростио Бранислав Димитријевић.

Протојереј-ставрофор Јован Радивојевић рођен је у Вуковару, 4. фебруара 1974, од родитеља Бошка и Данице. Чувену Карловачку богословију уписује 1988. и завршава је у року, с најбољим оценама, 1993. године. Годину дана касније, благословом Владике Лукијана, венчава се Сањом, са којом има децу Јелену, Николаја и Лазара. Владика Лукијан га је рукоположио у чин ђакона 27. октобра 1994, у Храму Преподобне матере Параскеве на Доброј Води, у чин презвитера 6. новембра исте године, у Храму Светог првомученика и архиђакона Стефана у Борову, а новембра 1994, поставио га је за другог пароха вуковарског.

У то време, оптерећено ратним страхотама и страдањима на овим просторима, млади свештеник Јован је у повереној му парохији имао пред собом врло тешке задатке: пре свега да окупи народ Божији око Цркве, да

обнови у рату оштећен храм, да устроји богослужбени живот.

Сагледавајући његов двадесетдогодишњи пастирски рад на овим задацима, пре свега треба да се истакне стварање живе Цркве Христове у Храму Преподобне матере Параскеве на Доброј Води. Уз много његовог рада и одрицања и уз подршку верника који су препознали његов труд, храм на Доброј Води је генерално обновљен, живописан, обogaћен новим звонима, украшен и оплеменењен вредним инвентаром, који је биран с укусом и с најдубљом љубављу према дому Господњем. Црквена порта је попличана,

украшена летњим олтаром и уређена тако да сваки њен кутак одмара душу. Изграђен је асфалтни пут до ове на далеко познате светиње. Уз благослов Епископа Лукијана, отац Јован је у Вуковару, прошле године, започео изградњу и репрезентативног парохијског дома.

У склопу свог мисионарског рада, прота Јован је првих дана свога службовања почео да издаје парохијски лист *Добра вода*, а дуго година је на вуковарском Радију „Дунав“ уређивао емисију „Реч Православља“. Написао је *Споменницу* Храма Преподобне матере Параскеве на Доброј Води у Вуковару, једну збирку духовних песама и више брошура за духовну употребу. Често је организовао и водио поклоничка путовања светињама СПЦ.

Неко време је био директор Вуковарског српског певачког друштва „Јавор“. Пре десет година покренуо је културно-духовну манифестацију „Бранкови дани“, у спомен песнику Бранку Радичевићу.

За овакав примеран пастирски рад и труд на Њиви Господњој, надлежни Епископ осјечкопољски и барањски Лукијан оца Јована је одликовао звањем протонамесника 1999, чином протојереја 2007, а највишим звањем, протојереја-ставрофора 2011. године. Поред тога, именовао га је замеником архијерејског намесника вуковарског.

Својим животом и односом према задацима које му је поверавао Владика Лукијан, између осталог он је показао да је знао да живети за Бога у ствари значи чинити добро, веровати и волети, надати се и радовати се сваком добру и сваком човеку. Такође, показао је да је иза њега увек чврсто стајала протиница Сања, уливајући му додатну снагу да Цркви својој и народу Божијем иза себе остави овако огромно дело.

Вечан му спомен. Бог да му душу прости, у миру Божијем нека почива. Амин.

Протојереј-ставрофор Слободан Блажић

Албум сећања на наше претке

из Првог светског рата

1914 | 1918

славним-прецима.срб

НАРУЏБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија